

De schoolmeesters van Leeuwarden in de loop der tijden^a

Latijnse school

In febr. 1596 werd aan Leeuwarden 300 c.g. toegekend voor een half jaar salaris van de schoolmeesters; ook in de jaren daarna was dat het geval.

In 1602 is Tjallingius Thomas, schoolmeester in de Latijnse school, overleden.^b

Rectoren

In 1525 werd te Leeuwarden 'de Latijnsche of Grootte Schole' gesticht in de Grote Kerkstraat door stadhouder George Schenck van Toutenburg.^c Vanaf dat jaar was meester Lambert verantwoordelijk voor het onderwijs, tot zijn overlijden in 1531. Hij werd in 1531 opgevolgd door mr. Thijs. Omstreeks 1535 was mr. Cornelius Colebertus rector in Leeuwarden.

In 1550 werd Henricus Geldorpius uit Sneek rector van de Latijnse school in Leeuwarden. In 1558 vluchtte hij naar Duitsland.

In 1558 werd mr. Wybrand van Hallum benoemd tot rector. Hij werd ook wel Wijbe Andriesz. van Hallum genoemd. Hij was eerder schoolmeester te Bolsward. In 1566 werd mr. Albert Willemsz rector van 'de groote schole'. Van 1576 tot 1580 was Funger Johannis rector.^d In 1580 werd mr. Wybrant van Hallum opnieuw rector van deze school.

In 1592 werd dr. Joannes Fungeri, uit Bolsward, benoemd tot 'Rector Scholae' in de Bagijnestraat in Leeuwarden. Zijn vrouw was Luts Wijbrantsdr. Op 16 maart 1602 was hij hier nog.^e Hij is in 1607 naar Franeker vertrokken.

Op 9 aug. 1608 werd dr. Joannes Mullerius rector te Leeuwarden. Toen werd Sjoerd Hermens, alumnus en student te Franeker, aangesteld ten dienste van de school.^f Ook op 27 sept. 1613 werd Mullerius genoemd als rector te Leeuwarden. In 1614 werd hij hoogleraar in Groningen.

In 1607 werd dr. Edo Neuhusius aangesteld als rector. Zijn vrouw was Margaretha Duitskens. In 1624 werd een nieuwe Latijnse school ingewijd.^g In 1638 is Neuhusius overleden. Op 4 april 1639 waren Joannes 23 jaar, Alexander 21 jaar, beiden *studiosi* te Franeker, en Gertud 17 jaar. Zij waren de kinderen van 'wijlen Edone Neuhusius, in leven Rector te Leeuwarden', en Margaretha Duitskens. Als voogd over de kinderen werd de advocaat dr. Henricus Neuhusius benoemd.^h Edo Neuhusius werd in 1638 opgevolgd door Henricus Kolde, conrector alhier. Deze werd in 1646 benoemd tot 's Lands Historieschrijver'; hij bleef in functie als rector en is in 1652 overleden.

Van 1652 tot zijn overlijden in 1662 was Tobias Gutberleth rector te Leeuwarden. In 1671

a Hartman Sannes is bij het verzamelen van de gegevens van de schoolmeesters van Leeuwarden minder gestructureerd te werk gegaan dan bij de andere steden en gemeenten. De reden daarvan is onbekend, maar het heeft wel tot gevolg dat het toegankelijk maken van het materiaal lastiger was. (PvdM, juni 2024)

b Inventarisatieboek Leeuwarden, 1602-214.

c W. Eekhof, *Geschiedkundige beschrijving van Leeuwarden* [...] (Leeuwarden 1846), I, p. 149.

d J.C.G. Boot, *De historia Gymnasii Leovardiensis ab origine ad haec tempore* (Leeuwarden 1854), p. 8.

e Acteboek Leeuwarden 1588-1600.

f Resolutie Gedeputeerde Staten.

g Eekhof, *Geschiedkundige beschrijving*, II, p. 31.

h Hof HHH2, f. 8.

was sprake van de weduwe van de rector Tobias Gutberleth. Ook op 2 jan. 1682 was Geische Brongersma weduwe van wijlen Tobias Gutberlet, in leven rector van de Latijnse school te Leeuwarden.

Op 22 aug. 1664 was Casparus Romberg 'Gymnasiarcha et Rector' te Leeuwarden. Op 18 okt. 1672 werd hij Casparus Rombergius rector genoemd.^a Omstreeks 1680 was Caspar Rombergius hier nog steeds als rector.

Van 1697 tot 1719 was Isaac Valckenaer rector te Leeuwarden.

Johannes Balck was rector van 1733 tot 1752. Van 1755 tot 1759 was Johannes Pierson rector te Leeuwarden.

Vanaf 1759 was Henricus Joannes Arntzenius rector. Op 27 juli 1760 werd te Franeker attestatie gepasseerd om elders te trouwen voor Henricus Joh. Artzenius, jur. Dr. en advocaat van het Hof, rector te Leeuwarden, en Rachel Cannegieter te Franeker. Hij was hier als rector tot 1763.

Van 1763 tot 1764 was Meinardus Tijdeman rector te Leeuwarden

Vanaf 1765 was Valentinus Slothouwer rector te Leeuwarden. Op 5 jan. 1782 waren Valentius Slothouwer, rector, en Trijntje Rienstra echtelieden te Leeuwarden. Hij is in 1822 overleden.

In sept. 1798 was Jelske Eisma de gewezen huisvrouw van G. Reinkink, rector te Leeuwarden. (In 1791 werd zij nog genoemd als zijn huisvrouw.)

In aug. 1799 was de post van rector vacant. In jan. 1800 was Valentinus Slothouwer rector te Leeuwarden.

Sinds febr. 1822 was Alexander Bake rector te Leeuwarden. In 1829 was E.J.M. Mess de vrouw van rector Alexander Bake. Hij was hier tot 1838, toen hij naar Leiden vertrok. Van 1839 tot 1851 was Joh. Cornelis Gerardus Boot rector te Leeuwarden. Cornelis Marinus Francken was van 1851 tot 1856 rector. David Cornelis Pleyte was rector van 1856 tot 1879.

Conrectoren

In okt. 1617 was Theodorus Lauerman conrector te Leeuwarden.^b Ook op 16 maart 1618 was mr. Deodorus Lauermannus conrector te Leeuwarden; in 1624 werd hij oud-conrector genoemd; hij was toen ruim 60 jaar oud.^c

In 1635 was Henricus Kolde conrector te Leeuwarden en in 1638 werd hij benoemd tot rector alhier.

Op 20 jan. 1654 was Justus Schaevola conrector te Leeuwarden.^d Evenals op 18 okt. 1672.^e

Op 8 dec. 1674 was hij dat nog; zijn vrouw was toen Eelsche Aesgema.^f Op 26 jan. 1685 werd het testament opgemaakt van Yetske Aesgema, weduwe van wijlen dr. Justus Scaevola, in leven conrector te Leeuwarden. Hun zoon Johannes Scaevola was medisch dokter te Dokkum.^g

In nov. 1698 was Johannes Steenhovius 'old-conrector' te Leeuwarden; hij was toen

a Testamenten EEE4, f. 224.

b Tietjerksteradeel S2, f. 120°.

c Ordonnantieboek.

d Sneek X6, f. 311..

e Testamenten EEE4, f. 224.

f Barradeel V12.

g Testamenten EEE5, f. 156°.

emeritus.

Op 17 jan. 1716 was ds. Petrus van Houten kandidaat en conrector te Leeuwarden.^a

Op 22 sept. 1720 was ds. Hillebrandus Andela 'S.S.M cand.'^b en conrector te Leeuwarden.^c

Op 29 sept. 1746 was H. Andeles nog steeds conrector te Leeuwarden.

In 1777 was J. Snoek conrector te Leeuwarden en ook in mei 1780 was ds. Joannes Snoek conrector.^d

In 1841 was J.D. Ankringa conrector.^e

Preceptoren

Omstreeks 1535 was mr. Anthonius van Keulen preceptor van de Latijnse school te Leeuwarden.

In 1586 was de inventaris van Govert Aeltijes, schoolmeester van de 'grootte [=Latijnse] school'.

In mei 1601 was mr. Tjalling Schemersz. 'medemeister in de grote schole' te Leeuwarden.^f

In aug. 1602 was mr. Jochem Pieters Pijnappel mede-schoolmeester in de 'grootte schole' te Leeuwarden; in 1612 was hij hier nog.^g

Op 29 aug. 1648 was Epeus Joachimi preceptor te Leeuwarden.^h

Op 17 aug. 1636 was dr. Augustinus Haringi getuige bij een testament.ⁱ In okt. 1649 was Augustinus Haringius preceptor te Leeuwarden. Ook in mei 1651 was Anthonius Costerius preceptor aan de Latijnse school. In april 1652 was Anth. Harmany Costers hier nog.^j Ook op 26 nov. 1653 was hij hier als preceptor en op 26 febr. 1656 was hij getuige bij een testament.^k Op 18 okt. 1672 werd Antonius Harmanni Costerus omschreven als 'olde preceptor.'^l

Op een grafsteen op het kerkhof te Garijp:

Anno 1653 den 29 May is in den Here gerust den Eersame Achtbare Godzalige en welgeleerde Epeus Jochims in zijn leven SS Theol. Cand. ende Preceptor der Latijnsche school tot Leeuwarden en oudt zijnde 47 jaren 10 weken en 2 dagen en leit alhier begraven, zoon van Jochim Ipkes burger binnen Lw.† 1623 den 18 Juny oud ± 70 jaar en Reina Klazesdr. † 1625 den 15 May oudt ± 60 jaren ook te Garijp begraven.

Op 14 mei 1661 was Annius Theodori preceptor te Leeuwarden.^m In juli 1666 was hij dat

a Testamenten EEE7, f. 105.

b *Sacro Sancti Ministeri cand.*= kandidaat tot de Heilige dienst, d.w.z. beroepbaar als predikant.

c Testamenten EEE7, f. 220.

d *De Vrije Fries* 36 (1941), p. 31.

e *Leeuwarder Courant*.

f Quaclap 19.

g Gedep. Staten Ga2.

h Testamenten EEE2.

i Testamenten EEE1, f. 170°.

j *Idaarderadeel* 8.

k Testamenten EEE1.

l Testamenten EEE4, f. 224.

m A. Telting, *Register van het archief van Franeker in chronologische orde opgemaakt* (Franeker 1867), p. 325.

nog. Ook op 8 nov. 1670 werd Anneas Theodori genoemd als preceptor.^a Op 19 dec. 1675 was Annius Theodoricus preceptor te Leeuwarden.^b In nov. 1678 was Annius Theodori Wiegersma 'tertia classis praeceptor Scholae Leovardianae'.^c Op 18 okt. 1672 was Gatso Bensonides preceptor.^d Op 26 mei 1688 was hij dat nog.^e Op 16 okt. 1697 was Bartholdus Nicolai 'schrijfmeester' van de Latijnse school te Leeuwarden. Hij was gehuwd met Elske Evertsdr. In 1694 was zij al zijn echtgenote. Op 22 juni 1723 was Tiele Eelcoma, 'schrijfmeester' in de Latijnse school te Leeuwarden, 52 jaar oud.^f Op 16 maart 1725 was Rutger Mensma preceptor te Leeuwarden.^g Op 13 maart 1727 was Romke Harda preceptor te Leeuwarden.^h Ook in 1728 was hij hier als zodanig. In 1733 was Nicolaus Jongedijk 1^e preceptor aan de Latijnse school te Leeuwarden. Op 15 jan. 1772 testeerden Heero Eijkhout, 'schrijfmeester der Latijnse school' te Leeuwarden, en Neeltje Jans echtelieden. Op 23 aug. 1780 maakte hij een codicil. In mei 1781 werd hij gepensioneerd schrijfmeester van de Latijnse school te Leeuwarden genoemd. Op 28 nov. 1781 was Heero Eijkhoudt, gepensioneerd schrijfmeester van de Latijnse school te Leeuwarden, 77 jaar oud.ⁱ Hij leefde nog op 25 mei 1782, maar op 23 juni 1785 was inventarisatie ten sterfhuize van H. Eijkhout, in leven schrijfmeester aan de Latijnse school te Leeuwarden.^j In 1777 was O.J. Hobbema 2^e preceptor aan de Latijnse school te Leeuwarden. Van 1786 tot 1788 was Epke Epkema preceptor te Leeuwarden; daarna werd hij rector te Dokkum. In 1791 was de preceptor Bavius te Leeuwarden. In nov. 1798 was J.O. Bavius preceptor aan de Latijnse school te Leeuwarden; in okt. 1803 was hij dat nog. Op 26 nov. 1805 was Jan Obias Bavius preceptor aan de Latijnse school te Leeuwarden. In 1841 was dr. J.G. Ottema preceptor; in juni 1846 was hij hier nog.^k In aug. 1846 werd gemeld: 'het getal leerlingen der Latijnse school te Leeuwarden de laatste jaren doorgaans ± 30 bedragende, is na het openen van de nieuwen cursus tot ruim 40 geklommen.'

Gymnasium

In 1830 werd op de plaats van de oude school een nieuwe school gesticht en in 1831 betrokken op de hoek van de Bagijnestraat en de Bollemanssteeg. In 1846, toen het onderwijs ook werd uitgestrekt over de nieuwe (moderne) talen, kreeg de inrichting de

a Franeker Z1.

b Testamenten EEE4, f. 26.

c Lemsterland I1, f. 305/309.

d Testamenten EEE4, f. 224.

e Testamenten EEE5, f. 363°.

f Civ. Processtukken, port. 379 no. 3.

g Testamenten EEE7, f. 570°.

h Testamenten EEE7, f. 409°.

i Crim. Sent., port. 246, 2 febr. 1782.

j Testamenten EEE11, f. 182.

k *Leeuwarder Courant*.

naam *Stedelijk Gymnasium*.

Sedert 26 april 1839 was dr. J.C.G. Boot rector van het gymnasium te Leeuwarden. In okt. 1851 werd hij hoogleraar in geschiedenis en oude talen aan het *Athenaeum Illustre* in Amsterdam.

In 1851 waren aan het gymnasium verbonden een rector, conrector, preceptor, een leraar in wiskunde en een leraar in moderne talen.

Op 30 okt. 1851 werd dr. C.M. Francken, rector te Amersfoort, benoemd als rector te Leeuwarden. Op 1 dec. 1851 trad hij in functie.

De conrector Jan Dirks Ankringa kreeg op 1 aug. 1855 eervol ontslag wegens gevorderde leeftijd en kreeg f 1.000 van de gemeente. Hij overleed op 21 jan. 1860, oud bijna 67 jaar. Zijn opvolger werd dr. J.G. Ottema, die sedert 1851 hier als preceptor was. In 1867 was hij hier nog als conrector. Zijn opvolger werd dr. A.H.G. Paul van den Es, uit Rijswijk.

De rector C.M. Francken werd eind 1855 benoemd tot hoogleraar in de letteren te Groningen. Op 1 febr. 1856 trad hij in Groningen in functie. Zijn opvolger als rector begon op 1 maart 1856: dr. David Cornelis Pleijte, rector te Zaltbommel.

Op 15 nov. 1858 overleed dr. A.L. Brugsma, docent in de nieuwere talen. Hij was 39 jaar oud; zoon van B. Brugsma te Groningen. In 1859 werd hij opgevolgd door D. Gerth van Wijk.

Op 16 febr. 1861 werd de preceptor dr. A.H. G.P. van den Es benoemd tot conrector te Groningen. Zijn opvolger was dr. J.L. Sirks.

In 1861 werd D. Gerth van Wijk als docent in de nieuwere talen vervangen door P.H. van Moerkerken. Op 1 okt. 1865 kreeg hij eervol ontslag.

In 1861 overleed M.J. Pantekoek, leraar wiskunde. Zijn opvolger werd H. Werkman. Wegens diens ziekte werd de betrekking intussen waargenomen door K. Moezelaar. In 1863 werd Homme Werkman eervol ontslagen; hij is op 24 april 1864, op 32-jarige leeftijd, overleden.

In 1864 werd dr. J.L. Sirks eervol ontslagen als preceptor, omdat hij op 1 nov. 1864 als preceptor in Groningen benoemd was. In 1865 werd dr. C. Loeff uit Utrecht tot preceptor benoemd; op 18 april 1865 trad hij in functie.

In 1865 werd L. Nauta tot tijdelijk leraar in nieuwe talen benoemd; hij was daarvoor bijzonder onderwijzer te Leeuwarden. Op 1 aug. 1868 werd hij vast aangesteld als docent in de nieuwe talen.

In 1867 werd het gebouw verlaten en het gymnasium werd in de Burgerschool voor jongens ondergebracht en deze in het verlaten gymnasium. De inrichting kwam tot verval, maar in 1879 werd een nieuw gymnasium gesticht, ingevolge de wet op het hoger onderwijs. Op 1 sept. 1881 werd het nieuwe gebouw ten westen van de Arendstuin geopend.

Schoolmeesters te Leeuwarden

In 1568 vestigde zich een schoolmeester op het Vliet.^a

In 1581 is Pieter Jansz., schoolmeester te Leeuwarden, overleden.^b

In 1581 waren mr. Claes Breda, 'schoolmeister', en Barber, zijn huisvrouw, lidmaten te Leeuwarden. Hij is in 1581 te Groningen overleden.^c In diezelfde tijd was mr. Arent Quirijns 'schoolmr. van Leeuwarden en sangmr. te Nijenhove'.^d

Op 14 juli 1590 was Jacob Romptzn. schoolmeester te Leeuwarden.^e Op 20 nov. 1590 was mr. Jacob Romberts schoolmeester te Leeuwarden.^f

Op 1 mei 1592 was Derc Jansz. schoolmeester 'bij Galeien'.^g

In 1598 is Jacob Ruyrds, schoolmeester te Leeuwarden, overleden.^h

In aug. 1604 was Tjaert Tiepckes schoolmeester te Leeuwarden.ⁱ Hij was hier nog in dec. 1606, aug. 1610, nov. 1612 en op 31 mei 1613.^j

In 1622 was Aeltie Jans vrouw van Claas Jacobs, schooldienaar in de Nonnenkerk.^k Op 16 mei 1623 was Jeppe Janszen schooldienaar te Leeuwarden.^l Op 10 aug. 1626 was hij, onder de naam Foppe Jansz., schooldienaar te Leeuwarden.^m In 1627 was hij hier nog.

Op 19 sept. 1626 kwam mr. Hans Hendricx voor als schoolmeester te Leeuwarden.ⁿ Hij zat toen gevangen.

Op 17 juli 1637 was mr. Jan Bouwens schooldienaar in Leeuwarden.^o In april 1649 was hij hier nog; hij werd toen genoemd als voorzanger.

Op 19 aug. 1639 was mr. Epe Janzen schoolmeester te Leeuwarden.^p

Omstreeks 1640 was Carel de Gelliers schoolmeester te Leeuwarden; hij schreef *De trap der Jeucht*. In 1679 was hij hier nog als schoolmeester.

Op 10 april 1641 was Jochum Raad schooldienaar binnen Leeuwarden.

Op 27 dec. 1642 was mr. Harmen Harmens (of Harmanni), schoolmeester te Leeuwarden, getuige bij een testament.^q

In jan. 1643 was Obbe Obbesz. schoolmeester te Leeuwarden.

In april 1649 was mr. Fredrich Hendriks van der Leij, schooldienaar binnen Leeuwarden, als getuige bij een testament. Op 26 mei 1654 was hij hier nog.^r

a N.J. Waringa, *Tusschen Flie en Lauwers* (Leeuwarden 1937), 240, 15 aug. 1936.

b Inventarisatieboek Leeuwarden, 1581-383.

c Conscriptio Exulum.

d Conscriptio Exulum.

e Quaclap 18.

f Acteboek Leeuwarden 1588/1604, f. 50.

g Acteboek Leeuwarden 1588/1604, f. 80.

h Inventarisatieboek Leeuwarden, 1598-232.

i Ordonnantieboek.

j Authorisatieboek Leeuwarden, f. 29.

k Inventarisatieboek Leeuwarden, 1622 (II) -187.

l Authorisatieboek Leeuwarden W2.

m Hof HHH1, f.4.

n Civ. Sent. Interlocus.

o Provinciale Bibliotheek Leeuwarden, Ms. 1092.

p Authorisatieboek Leeuwarden, f. 29.

q Testamenten EEE1.

r Testamenten EEE1.

In april 1649 was mr. Jan Bouwens, voorzanger en schooldienaar te Leeuwarden, getuige bij een testament.

Op 9 mei 1651 was Theodorus Puppen schooldienaar binnen Leeuwarden; hij werd toen 'geadmitteerd' als landmeter.^a

In aug. 1651 verzocht Thomas Thomassen, schoolmeester te Leeuwarden, examen te mogen doen voor de kerkdienst. In april 1652 werd Thomas Thomassen, schoolmeester te Leeuwarden, als kandidaat toegelaten door de Classis, 'mits nog overleverende specimen van zijn gaven en nader examen'.

Op 20 okt. 1651 was mr. Harmen Clasen, schoolmeester te Leeuwarden, getuige bij een testament.^b

In nov. 1652 was Jan van Huysum schooldienaar binnen Leeuwarden. Hij kreeg een gift van Gedeputeerde Staten voor door hem geschreven boekjes.^c

In aug. 1654 werd het huwelijk geproclameerd van mr. Julius Tijdloos, schoolmeester en voorzanger te Leeuwarden, en Sijske Annes, weduwe te Wommels. Zij zijn te Wommels getrouwd.

Op 31 dec. 1654 was Baucke Siercks schooldienaar te Leeuwarden.^d

Op 16 okt. 1655 was mr. Actiaen Michiels schoolmeester te Leeuwarden.^e

In 1655 is schoolmeester Jan Willems Spiers overleden.^f

Op 19 okt 1664 waren Wilhelmus Knijf, schoolmeester, en Hiltie Attama echtelieden te Leeuwarden.^g

Op 19 nov. 1664 was Harmen Hendriks mr. in het Weeshuis te Leeuwarden.^h

In 1670 berekende Andreas Mathaeï, stadsschooldienaar van Leeuwarden, een almanak voor 1671.

Op 17 dec. 1670 was Benedictus Ybes schooldienaar te Leeuwarden.ⁱ Evenzo op 24 mei 1671.^j

In 1674 overleed Epe Janssen, schooldienaar op het Hoeksterkerkhof.^k

In 1675 benoemde de stad een schoolmeester.^l

In 1677 was Lourens Geerts schoolmeester in Leeuwarden.^m

Op 22 juli en 26 nov. 1678 was mr. Willem Hamerstein schooldienaar te Leeuwarden.ⁿ

Op 5 dec. 1678 was mr. Frederick Hovius schooldienaar te Leeuwarden.^o Hij was hier reeds als zodanig op 27 maart 1662.^p Hij is waarschijnlijk in 1687 overleden.^a

a Hof van Friesland MMM.

b Testamenten EEE1, f. 246.

c Ordonnantieboek.

d Testamenten EEE4, f. 142°.

e Testamenten EEE4, f. 88°.

f Inventarisatieboek Leeuwarden, 1655-183.

g Franeker NN3.

h Testamenten EEE3, f. 411°.

i Testamenten EEE4, f. 145.

j Testamenten EEE4, f. 146°.

k Inventarisatieboek Leeuwarden, 1674 (II)-35.

l Waringa, *Tusschen Flie* 240, 15 aug. 1936.

m Inventarisatieboek, f. 124.

n Testamenten EEE4, f. 410.

o Testamenten EEE4, f. 458°.

p Testamenten EEE3 f. 4°.

In dec. 1678 werd mr. Outger Reyners, uit Stiens, schooldienaar en voorzanger binnen Leeuwarden.^b In 1684 was Outgerus Regneri hier nog. Hij is vóór sept. 1693 overleden, want toen werd een voogd benoemd over zijn minderjarige kinderen Reijner 10 jaar, Sibren Reiners 'in 't 6^e jaar, bij Itske Wibrens in egte getogen'.^c

In 1679 vertrok Ype Annes, schoolmeester alhier, naar Hoogeteintum.

Op 19 mei 1679 was Bartholdus Nicolay schoolmeester te Leeuwarden.^d In sept. 1680 was hij hier ook, samen met Elske Evertsdr., zijn huisvrouw.^e Ook op 14 dec. 1686 waren zij hier.^f Evenzo op 29 sept. 1694.^g

In mei 1690 ontving J. Corvinus, voorzanger in de Grote Kerk te Leeuwarden, 42 c.g. voor een half jaar huishuur, 'eind april vervallen'. Dus sedert nov. 1689. In mei 1701 was hij hier nog. In 1692 werd hij Johannes Corvinus genoemd. Soms, bijvoorbeeld in 1718, werd hij als schoolmeester omschreven. Hij was hier tot nov. 1734; daarna was hier Nicolaus Corvinus. Hij was tevens voorzanger in de Jacobijner of Grote Kerk. In juni 1739 was sprake van zijn weduwe.

Op 3 mei 1696 is Claes Ruerdts, schoolmeester op het Vliet, getrouwd met Jeltie Gerrijts van Leeuwarden.

Op 20 dec. 1703 was Abraham Johannis schoolmeester binnen Leeuwarden; zijn vrouw Antie Johannis was toen 34 jaar.^h

In 1708 werd schoolmeester Sijbe Pijtters, uit Midlum, lidmaat te Leeuwarden.

In febr. 1711 was Heere Portegies schoolmeester in Leeuwarden; in 1731 kwam hij als zodanig nog voor in Leeuwarden.

Op 5 jan. 1714 was Johan Tobias Cop schoolmeester te Leeuwarden.ⁱ

Op 25 okt. 1719 was Ysack Polet schooldienaar te Leeuwarden.^j In april 1720 was hij dat nog; hij was toen 'in 't 37^e jaar'.

Op 30 nov. 1743 was Frederik Bongaarts, school- en 'braaymeester' [=breimeester] te Leeuwarden, 38 jaar oud.^k

Op 10 dec. 1748 waren Arnoldus Kruikmeyer en Gerrit Penterman schoolmeesters te Leeuwarden.^l

Op 17 okt. 1752 was Simon Slot schoolmeester te Leeuwarden.^m

In 1755 waren Tjeerd Regneri, schoolmeester te Leeuwarden en 30 jaar oud, en Sijtske Johannes, echtelieden in Leeuwarden.ⁿ

Op 16 mei 1756 zijn te Leeuwarden getrouwd: Anthony Jochums, schoolmeester op 'Oude Galileën', en Aaltie Sjoerds, beiden te Leeuwarden.

a Inventarisatieboek Leeuwarden, 1687-129.

b Authorisatieboek Leeuwarderadeel.

c Leeuwarderadeel L3.

d Wonseradeel GG15.

e Wonseradeel Y13, bl. 81.

f Wonseradeel GG18, f. 16.

g Wonseradeel Y16, p. 243.

h Processtukken Civ. Sent., port. 78, nr. 18.

i Testamenten EEE7, f. 47°.

j Testamenten EEE8, f. 4°.

k Crim. Sent., port. 121.

l Testamenten EEE8, f. 271°.

m Testamenten EEE9, f. 10°.

n Processtukken, port. 155.

Op 25 okt. 1759 was Jan Nauta, schoolmeester te Leeuwarden, 43 jaar oud.^a In 1768 adverteerde Jan Nauta, schoolmeester in de Breedstraat te Leeuwarden, dat hij met schoolhouden door zou gaan, 'gelijk hij reeds 14 jaar gedaan had'.^b

Op 7 juni 1778 zijn te Deinum getrouwd: Jacob Ferdinands Beizeit, schoolmeester, en Trijntje Tjepkes; op vertoonde attestatie van Leeuwarden. In april 1792 was J.F. Beizeit schoolmeester 'op de Put' te Leeuwarden; hij was ook voorzanger. In 1794, in febr. 1797 en in 1798 was hij hier nog als zodanig.

Armenschool

Op 20 nov. 1752 was Harmanus Banga, schoolmeester aan de Stadsarmenschool te Leeuwarden, 29 jaar oud.^c

In 1765 werd eveneens melding gemaakt van de Stadsarmenschool, eerst gehouden in de kerk van Nijehove, daarna in het naastgelegen Keimpemahuis en in 1776 overgebracht naar de ontruimde Beijer van het St. Anthonygasthuis, waarin de armenschool tot 1822 gevestigd bleef (Beijerstraat).^d

Op 21 juni 1685 zijn Jan Gerrijts, schooldienaar, en Dettie Piers Hantema getrouwd. Op 13 juli 1690 trouwde Jan Gerrijts, schooldienaar 'in deese Stadt', met Berber Glissenbergh van Orsouw.^e

Op 1 okt. 1705 was Zacharias Gabini schoolmeester te Leeuwarden.^f Op 6 juni 1707 was hij getuige bij een testament.^g In juli 1711 was Zacharias Gabini nog steeds schoolmeester te Leeuwarden.^h In april 1720 was hij hier nog; hij was toen 42 jaar oud.

In dec. 1800 werd aan de Stads-Armenschool een 2^e schoolmeester gevraagd, tegen 4½ gulden per week en een schuit turf per jaar en vrij medicinale diensten, etc.

In maart 1809 was de post van 1^e schoolonderwijzer in de Armenschool van Leeuwarden vacant; het salaris bestond uit f 400 en een woning.

In 1806 was Klaas Pieters Radersma onderwijzer aan de Armenschool. In 1816 was hij werkzaam aan de Stads-Weeshuisschool. Op 10 april 1814 kwam Geert Folkertsma, 2^e rang, vroeger adjunct aan deze school, doch van 1810 tot 1814 te Oosthem. Het salaris bedroeg toen f 550. Van 1798 tot 1822 was Sjouke Sjoukes Postma als 2^e onderwijzer aan deze school verbonden. Zijn salaris bedroeg f 300. In 1822 werd deze school opgeheven en kwam Geert Folkertsma aan het hoofd van de 2^e Stads-Armenschool. (Zie verder.) (De school werd op grond van de Wet van 1806 gerekend tot de openbare scholen van de 1^e klas.)

Franse scholen

In april 1585 was Jan de Suarte 'franchoise' schoolmeester te Leeuwarden.ⁱ

a Crim. Sent., port. 169.

b *Leeuwarder Courant*.

c Crim. Sent., port. 148.

d Eekhof, *Geschiedkundige beschrijving* II, p. 158.

e Trouwboek Leeuwarden.

f Testamenten 6^e Fideïi Commis Reg.bk., EEE6, f. 440°.

g Testamenten EEE6, f. 419.

h Processtukken Civ. Sent. 15 juli 1711, port. 207, nr.22.

i Quaclap 15.

In aug. 1596 was Jan Claesz 'françoisse' schoolmeester binnen Leeuwarden.^a

Op 30 juli 1635 werd Joris Aibault, Franse schooldienaar te Leeuwarden, aangesteld tot voorzanger en voorlezer in de Franse kerk aldaar.^b

In sept. 1666 was sprake van de weduwe van de Franse meester Henri Hendricks.

In 1662 werd gewag gemaakt van een Franse school, gehouden door mr. Chenery 'instituerende alhier verscheidene jonge jufferen in de Françoise tale en andere kunstige handwerken'. Hij ontving jaarlijks f 150 van de Staten. Hij werd opgevolgd door Jean Regnault, die ook de toelage genoot, evenals diens weduwe, tot na 1689.

Jean Regnault was opvolger van Henry Souble als Franse schoolmeester. Hij ontving in dec. 1670 75 c.g. voor een half jaar huishuur.^c Hij was hier in 1684 en in nov. 1686. In nov. 1689 was Johanna Formy zijn weduwe. Zij ontving in 1702 nog de toelage van de Staten. In 1703 was Johanna Formy weduwe van Jean Regnault, Franse schoolmeester, 70 jaar oud.^d Zij ontving de toelage tot 1710; in 1711 ontvingen haar erven de toelage van de Staten.

In febr. 1696 kreeg David Rivière, om de religie uit Frankrijk gevlucht en schoolmeester binnen Leeuwarden, een subsidie.

In 1678 was 'monsieur Grandmaison', Frans onderwijzer in de school in de St. Jakobskapel aan de Nieuwetoren.

Deze Franse scholen waren dus particuliere inrichtingen, soms met steun van de overheid.

In 1775 stelde de stadsregering Guillaume Cavailhes tot 'Fransche Kostschoolhouder' aan op een jaargeld van f 150.

In 1777 werd aan Thomas Nauta vergund een Franse school te openen. Hij kwam hier in 1770 al voor als schoolmeester. In 1815 berichtte Thomas Nauta bij de Vischmarkt te Leeuwarden dat hij:

'gesterkt met zijn zoon als secondant, van voornemen is m.i.v. juni a.s. een dag- en avondschool op te richten en de jeugd te onderwijzen in de Franse en Nederduitse talen, geschiedenis, aardrijkskunde, lees-, schrijf- en rekenkunst en wat verder tot een goede opvoeding vereist wordt'.^e

Op 1 sept. 1797 richtte Bouwe Rijpma een Franse school op, aan de hoek van de Poststraat.^f

In okt. 1800 was Johannes B. Sjollema, in de Kleine Hoogstraat, onderwijzer in Franse en Nederlandse taal, schrijven, lezen en rekenen.^g In 1801 was hij hier nog.

In aug. 1801 beval Carabaim Mourand zich aan voor het geven van 'Fransche lessen voor een modieque prijs'.

In april 1846 opende A. van der Heide, onderwijzer in de Nederlandse en Franse talen, een Franse middagschool voor meisjes. Het onderwijs was van 12 tot 14 uur; het schoolgeld bedroeg f 3 per kwartaal, evenals op zijn Franse avondschool voor jongens. In nov. 1853 en in 1855 was hij hier nog.

a Ordonnantieboek.

b Resolutie Gedeputeerde Staten.

c Resolutie der Staten van 22 april 1670.

d Processtukken Civ. Sent. 10 febr. 1711, port. 200, nr. 10.

e *Leeuwarder Courant* 24 mei 1815.

f *Leeuwarder Courant*.

g *Leeuwarder Courant* 25 okt. 1800.

Franse kostschool voor meisjes

In 1761 werd aan mej. Marchamp de oprichting van een Franse kostschool voor meisjes toegestaan.

In maart 1769 werd aan Johanna Mangelaer, weduwe van de luitenant Boudrie, door de Staten een *douceur* van f 250 verleend tot oprichting van een Franse kostschool voor 'jonge juffers', volgens de Staatsresolutie.

Ook deze beide inrichtingen waren van tijdelijke aard.

In 1774 werd evenwel door de Staten van Friesland een Franse kostschool voor 'jonge juffers' opgericht. Mej. Locquel van Groningen werd op een traktement van f 400 (plus de schoolpenningen en een vrije woning) tot onderwijzeres aangesteld. In 1789 is zij weer vertrokken. De stad kocht toen voor deze school een nieuw pand aan op de hoek van de Tweebakmarkt-Nieuwe Oosterstraat. De stad Leeuwarden ontving jaarlijks f 250 van de Staten 'voor huur van de huisinge tot een Fransche school'; in mei 1791 bijvoorbeeld.^a

In 1797 was de weduwe Lewis hier Franse kostschoolhouderes voor jonge juffrouwen. Zij had zich hier op 1 aug. 1791 als zodanig gevestigd en zij was door Gedeputeerde Staten aangesteld. Het gebouw werd toen reeds verhuurd en in 1804 verkocht.^b

Intussen vestigden zich hier nieuwe Franse kostschoolhouders, namelijk monsieur Laurent en later monsieur T.L. Bruno Rameau. Deze Theodorus Rameau opende hier in okt. 1797 een Franse kostschool.^c T. Rameau was in mei 1798 Frans kostschoolhouder, toen hij in de Bollemansteeg, tegenover de Latijnse school, ging wonen. In jan. 1800 was hij nog Frans kostschoolhouder; hij hield toen jaarlijks een openbaar examen. In mei 1806 verhuisde hij naar de St. Jacobstraat. In okt. 1808 gaf. T. Rameau, kostschoolhouder te Leeuwarden, onderwijs in de Franse, Nederduitse, Engelse en Hoogduitse taal; "s daags en 's avonds, privaat zoowel als publiek, voor jonge Heeren en jonge Juffers'.^d In aug. 1811 noemde hij zich de oudste Franse kostschoolhouder van het Departement Friesland. Hij woonde toen nog in de St. Jacobstraat; in 1813 was hij hier nog. Deze school zou tot ca. 1815 blijven bestaan.

In nov. 1800 ontving de heer Louis Marie Adelaïde Waubert de Puiseau, in 1774 geboren als Luiks edelman, vergunning om hier een Franse kostschool voor jongelieden van beide seksen te vestigen in de Grote Kerkstraat. In 1799 was hij getrouwd met Cornelia Jacoba Frèse.^e Hij behield deze school tot de reorganisatie van het onderwijs in 1816. De laatste jaren ontving hij van de stad f 750 per jaar. Dit instituut werd op 1 okt. 1817 omgezet in een kostschool voor jonge juffrouwen.^f

Omstreeks 1815 bestond er bovendien een Franse kost- en dagschool voor meisjes, van de dames Semler. Deze school was hier sedert 1782, eerst in de Eewal en vanaf mei 1798 in de Weerd. Het traktement bedroeg f 500 per jaar. Op 1 febr. 1819 werd deze school opgeheven. Ook was er een zelfde soort school van de juffrouwen Snell en Henriod, die ook

a Ordonnantieboek.

b Eekhof, *Geschiedkundige beschrijving* II, p. 223-224.

c Wumkes, G.A., *Stads- en dorpskroniek van Friesland* (Leeuwarden 1934), dl. I, p. 425.

d *Leeuwarder Courant* 22 okt. 1808.

e *Navorscher* XIII, p. 324

f *Leeuwarder Courant*.

omstreeks 1819 verdween. Mej. Henriëtte Henriod was op 10 april 1814 toegelaten als houderes van een *Jongejuffrouwenschool*, in het huis 'de Wildeman' in de Kerkstraat. Zij was eerst verbonden geweest aan de school van de dames Semler. In 1815 maakte juffrouw H. Henriod, uit Neuchatel in Zwitserland, die een jaar geleden een *Fransche kostschool voor jonge Juffrouwen* had opgericht, bekend dat zij sedert 6 maanden zich verenigd had met juffrouw Julie Snell, 'welke sedert verscheidene jaren met vrucht de opvoeding eeniger jonge jufvrouwen heeft waargenomen'. Zij bevalen zich aan bij ouders en voogden en woonden in de Grote Kerkstraat, tegenover de Doelestraat.^a

Speciale scholen

Op 26 april 1654 werd Dirck Poppen, schooldienaar binnen Leeuwarden, door Gedeputeerde Staten aangesteld tot 's Landschaps siekentrooster' onder de gevangenen in het Tuchthuis, als voorheen wijlen Hendrick Hermens deed op een traktement van 110 c.g. per jaar. In dec. 1659 ontving Theodorus Puppen, schooldienaar binnen Leeuwarden, 50 c.g. voor 'sijn schade vereert, nopens de veranderinge van de schole'. In nov. 1660 ontving hij een half jaar huishuur 'ter saecke van de Fransche kerk' 35 c.g.; in 1669 evenzo. Ook in 1662 werd hij genoemd als 'Lantschaps-siekentrooster'. Theodorus Puppen is in 1675 of begin 1676 overleden en werd als ziekentrooster opgevolgd door Claes Luijters. Deze was dat in 1685 nog.

In 1746 was Hendrik Broekhof schoolmeester te Leeuwarden.

In 1749 was Jan Tjallings schoolmeester op het Vliet te Leeuwarden.

In 1757 was Pibo Wiarda schoolmeester te Leeuwarden; in 1766 was hij dat nog.

In 1757 was F.J. Ringnery schoolmeester te Leeuwarden, evenals in 1768.^b In 1776 was hij hier nog.

In 1757 was Gerrit Peuterman schoolmeester tegenover het St. Anthony-gasthuis; in 1760 was hij hier nog.^c

In 1760 was H. Eijkhoudt schoolmeester in de Grote Hoogstraat.^d Later werd hij schrijfmeester aan de Latijnse school. (Zie eerder.) In 1767 richtte Johannes Eijkhoudt een Nederduitse school op en was hij voorzanger in de Westerkerk.^e Op 28 nov. 1781 was hij schoolmeester en voorzanger in Leeuwarden, hij was toen 'in 't 48^e jaar oud'.^f

In 1764 was Coenraad Creener schoolmeester te Leeuwarden.

In nov. 1771 adverteerde mr. Adriaan Six, huisonderwijzer, wonende op het Ruiterskwartier, dat hij kinderen kon onderwijzen.^g

In jan. 1771 was H. Moeselaar schoolmeester op de Keizersgracht te Leeuwarden.^h Hij maakte toen bekend dat hij weer zou beginnen met schoolhouden bij de Duco Martenapijp, in het zogenaamde Schoolmeesterssteegje. Zijn vrouw zou een klein kinderschooltje gaan houden.

a *Leeuwarder Courant* 24 mei 1815.

b *Leeuwarder Courant*.

c *Leeuwarder Courant*.

d *Leeuwarder Courant*.

e *Leeuwarder Courant* 25 april 1767.

f Crim. port. 246, op 2 febr. 1782.

g *Leeuwarder Courant*.

h *Leeuwarder Courant*.

In nov. 1781 was Pieter de Vos, schoolmeester te Leeuwarden, 48 jaar oud.

In 1781 was Klaas van der Kam schoolmeester in de Oude Vermaningssteeg bij de Waag. De schoolmeester Jochum Jans op de Noordkant van het Vliet huurde daar in 1791 een huis voor f 85 per jaar, met vrije steeg ten westen. Dit huis werd in juni 1791 verkocht; op 12 mei 1792 vrij te aanvaarden.^a

In 1799 woonde W.G. Boekholdt, 'onderwijzer der Jeugd', tegenover de Galileërkerk te Leeuwarden.^b In 1802 werd gemeld dat G.W. Boekholt, 'geprivilegeerde schoolmr.' te Leeuwarden, was verhuisd en tegenover de kanselarij woonde, in het huis waar eerder schoolmeester Taeke Struiving woonde.^c Deze Taeke Struiving was naar de Bagijnestraat verhuisd, alwaar hij in april 1801 een school begon. In febr. 1804 was hij hier nog als schoolmeester, met zijn vrouw Doetje Raap, met wie hij in 1789 getrouwd was. In 1808 was hij nog in functie, maar zijn vrouw Doetje Raap was op 1 jan. 1808 overleden. G.W. Boekholt was in nov. 1802 nog als schoolmeester in Leeuwarden.

Op 7 okt. 1799 zou Jan Wigmore, schoolhouder te Leeuwarden, een aanvang maken met het geven van huisonderwijs in lezen, schrijven, rekenen en Nederlandse taal (aan zijn huis) gedurende de winter; 's ochtends van 11 tot 12 uur, 's avonds van 8 tot 9 uur.^d In aug. 1800 en in 1801 was hij hier nog; evenzo was hij in dec. 1807 nog als schoolmeester te Leeuwarden.

Op 10 juli 1807 werd Sjouke S. Postmus, in plaats van de overleden Johs. Wens, benoemd tot voorlezer en voorzanger in "s Landschaps Tucht- en Werkhuis".^e

In dec. 1810 was G. van Venendaal 'onderwijzer der jeugd' in de Grote Kerkstraat te Leeuwarden.^f

In 1820 maakte K. Moezelaar bekend dat hij door de plaatselijke schoolcommissie van Leeuwarden was aangesteld in de school op Oldegalileën. Hij 'beveelt zich aan in de gunst zijner stadgenooten, in het houden van een dag- en avondschool'.^g In sept. 1844 hield de onderwijzer K. Moezelaar in de Heerestraat te Leeuwarden avondschool, vanwege het Departement Leeuwarden van de Maatschappij tot het Nut van het Algemeen. Op 18 april 1846 overleed te Leeuwarden Anje Jacobs, weduwe van Hendrik Moezelaar, oud 83 jaar. Zij waren de ouders van K. Moezelaar. In de jaren 1846 en 1847 was deze hier nog als zodanig. In okt. 1852 kondigde de onderwijzer K. Moezelaar aan dat hij de komende winter weer herhalingschool voor meisjes en vrouwen zou houden, vanwege het Departement van de Leeuwarder Maatschappij tot 't Nut van het Algemeen. Op 9 maart 1854 werd K. Moezelaar benoemd tot 2^e ondermeester aan de Stads Burgerschool voor jongens; J. Ploegsma werd toen benoemd tot 1^e ondermeester. K. Moezelaar was in 1859 en in 1866 nog steeds in Leeuwarden.

Op 12 nov. 1821 werd Ate van der Heide 'alhier geadmitteerd als Bijzonder onderwijzer 2^e klasse in de Nederduitsche en Fransche talen'. In 1827 en 1845 was hij hier nog. Deze school werd in 1861 voortgezet door zijn zoon Johannes van der Heide. (In 1855 was Johannes van der Heide reeds huisonderwijzer in vreemde talen.) Op 1 okt. 1860 zou J. van der Heide,

a *Leeuwarder Courant* 30 april 1791.

b *Leeuwarder Courant* 11 mei 1799.

c *Leeuwarder Courant* 6 mei 1802.

d *Leeuwarder Courant* 5 okt. 1799.

e Verbaal van de Landdrost.

f *Leeuwarder Courant*.

g *Leeuwarder Courant* 2 juni 1820.

onderwijzer in de moderne talen en 'beëdigd translateur', het onderwijs in zijn nieuw gebouwde schoollokaal in de Heerestraat te Leeuwarden aanvangen.

In 1839 was Andries Meeter Az. huisonderwijzer en onderwijzer in de zangkunst te Leeuwarden. Zijn vrouw Maria Vos overleed, na een 15-jarig huwelijk, op 17 dec. 1839, op 39-jarige leeftijd. In 1841 was A. Meeter Az. huisonderwijzer en onderwijzer in de zangkunde te Leeuwarden. Zijn vrouw Elizabeth Wijngaarden overleed op 4 dec. 1841, oud 25 jaar. Zij waren drie jaar getrouwd geweest.^a In okt. 1844 was hij hier nog; zijn vrouw was toen Janke Wijngaarden. (Zij was een dochter van Franciscus Cornelius Wijngaarden, schrijnwerker te Leeuwarden, die op 7 dec. 1852 in het St. Anthony Gasthuis is overleden.) Andries Meeter was hier in 1848 nog als onderwijzer en evenals in dec. 1849 en in 1852.^b Hij overleed op 26 mei 1858, op 44-jarige leeftijd.

In okt. 1839 adverteerde A. Eisma Tz. op de Eewal, dat hij hier reeds sedert 25 jaar gevestigd was als 'gepatenteerd Translateur en Onderwijzer in de Fransche, Engelsche en Hoogduitsche talen'.^c In juni 1844 was Adrianus Eisma Tz. huisonderwijzer in vreemde talen. Hij is hier op 13 jan. 1848, oud 49 jaar, overleden.

Op 1 jan. 1846 vestigde H. Folkertsma, 2^e rang, zich als huisonderwijzer aan de Grote Kerkstraat te Leeuwarden. In dec. 1847 was H. Folkertsma huisonderwijzer te Leeuwarden, met zijn vrouw Wijtske van der Wal. Hij beviel tevens zijn handel in steen, kalk, draineerbuizen, e.d. aan, maar hij bleef privaattlessen geven in lager onderwijs-vakken. Op 20 mei 1850 zijn te Leeuwarden getrouwd: P. Germeraard, hoofdonderwijzer, en J.J. Pietersen.

Op 18 febr. 1854 is R. de Jong Kzn. te Leeuwarden, op 65-jarige leeftijd, overleden. Hij was daarvoor onderwijzer in de wis- en zeevaartkunde alhier.

Op 30 maart 1854 overleed te Leeuwarden J.Th. van der Meij, oud 50 jaar, sedert 25 jaar onderwijzer bij de gevangenen; zijn weduwe heette Kleiterp.

Particuliere scholen

In de tweede helft van de 18de eeuw waren de meeste scholen in Leeuwarden 'lokalen van bijzondere scholen', oftewel particuliere inrichtingen.^d

In 1785 nam Wijbrandt Leiker, 'schoolmeester tot Leeuwarden', kostleerlingen aan.^e Hij kwam hier in 1778 reeds voor als schooldienaar in de Poststraat. In 1786 was hij hier nog. In 1787 vroeg de schoolmeester Andrijs Joh. Ouding te Leeuwarden kostleerlingen.^f In 1789 was hij hier nog; in febr. 1798 was A.J. Ouding 'onderwijzer der jeugd' te Leeuwarden. In 1800 was hij hier nog en in mei 1804 was hij in de Oosterstraat.

In jan. 1789 meldde Jan van den Broek dat hij een school wilde oprichten, 'tot onderwijs van de Jeugd in de spel-, lees-, schrijf-, reken- en zangkunst; ook privaattlessen'. Hij woonde in het Raadhuisstraatje binnen Leeuwarden.^g In dec. 1795 was hij hier nog.

Op 18 okt. 1774 was Anthony de Wees stadsschoolmeester 'op Olde Galileën' buiten

a *Leeuwarder Courant*.

b *Leeuwarder Courant*.

c *Leeuwarder Courant*.

d Eekhof, *Geschiedkundige beschrijving II*, p. 160.

e *Leeuwarder Courant*.

f *Leeuwarder Courant*.

g *Leeuwarder Courant* 10 jan. 1789.

Leeuwarden.^a Op 31 dec. 1775 was hij dat nog.^b

In 1774 was Meindert Postma, schoolmeester op het Vliet, 27 jaar oud. In 1778 maakte hij bekend dat hij op 13 mei 1778 ging wonen op de hoek van de Muntjemuurstraat bij de Pottebakkersbrug in plaats van in de Breedstraat; 'hij recommandeert zich vriendelijk aan'. In 1778 was Joh. E. Lodema schoolmeester te Leeuwarden. Hij was van 1795 tot 1798 conrector te Dokkum. In 1808 was hij school- en kostschoolhouder in de Grote Hoogstraat. In 1822 was hij dat nog. Hij was hier in 1827 nog, aan de Nederduitse dag- en avondschool. Hij is op 24 juni 1829, op 67-jarige leeftijd te Leeuwarden overleden. Zijn weduwe was E. Kreeft.

In juni 1783 werd de gerechtelijke huwelijksproclamatie toegestaan aan Jacob Scholinga, schoolmeester te Leeuwarden, en Aaltje Crop, 'jongedame' te Franeker.

In 1784 was J.A.J. van Slangenburgh hier als schoolmeester; in 1827 was hij hier nog.

In 1790 was J. Bommel, gepensioneerd oud-militair, schoolmeester te Leeuwarden.

In april 1792 was IJsbrand Gatsonides huisonderwijzer in Leeuwarden. In 1799 was hij huisonderwijzer op de Weaze. In aug. 1810 was hij 'onderwijzer der jeugd' in de Grote Hoogstraat te Leeuwarden. Hij hield daar toen avondschool. Hij overleed op 25 juni 1813, oud 43 jaar en 11 dagen. Hij was ruim 18 jaar gehuwd met Jacomina Jelgerhuis, die hem overleefde met 8 kinderen.

In sept. 1797 begon D. Fortuin hier als particulier schoolmeester. In 1801 was hier Theodorus Gerardus Fortuin. In 1819 was hij hier nog wel, maar in 1821 niet meer.

In aug. 1797 was F.C. de Jussy particulier onderwijzer in Frans en Nederlands.^c

In nov. 1800 en jan. 1801 was N.J. Wittermans particulier schoolmeester te Leeuwarden, samen met zijn huisvrouw H.F. du Bois.

In 1801 was Jan Ferwerda hier als schoolonderwijzer. In 1806 was hij dat nog; hij was toen 37 jaar oud. In 1812 was Jan Ferwerda schoolmeester in de Torenstraat.; in 1821 was hij hier nog. Hij was vroeger bode van de stad geweest. Hij is te Leeuwarden overleden op 13 dec. 1830, oud 62½ jaar, waarvan 38½ jaar gehuwd met Trijntje Klazes Henstra.^d

In 1803 was Johannes Thomeze bij de Vischmarkt Nederduits, Frans en Hoogduits schoolhouder.^e Hij vroeg ook kostleerlingen. In mei 1804 vertrok hij naar de St. Jacobstraat; in sept. 1805 was hij daar nog.

In maart 1810 gaf mr. Is. Verweij, advocaat, onderwijs in talen, geografie, etc.^f

In 1837 vestigde Tjepke IJsbrand Gatsonides, uit Rinsumageest, zich op het Zuidvliet te Leeuwarden als huisonderwijzer. Zijn vrouw was Amelia Brunner; zij waren omstreeks 1830 gehuwd. Amelia Brunner is op 19 aug. 1841 overleden; Tjepke Gatsonides is op 29 jan. 1847 te Leeuwarden overleden, oud 46 jaar en 10 maanden. Hij liet 7 kinderen achter.

Op 17 maart 1848 overleed Johan Piet Wendel, schoolonderwijzer alhier, oud 36 jaar, na 15 jaar huwelijk met Heiltje Ploegsma; zij hadden 7 kinderen.

In juli 1852 was R. de Jong Kz. onderwijzer in de wis- en zeevaartkunde in de Doelestraat te Leeuwarden.

a Hof van Friesland HHH4, f. 36°.

b *Vrije Fries* 36 (1941), p. 25.

c *Leeuwarder Courant*.

d *Leeuwarder Courant*.

e *Leeuwarder Courant*.

f *Leeuwarder Courant*.

In juli 1852 heeft F. Yntes Kingma een school opgericht op de Eewal, onder goedkeuring van het gemeentebestuur.

Op 1 mei 1854 richtte P. Wedemeijer te Leeuwarden een zangschool op.

Op 8 nov. 1861 overleed te Leeuwarden H.J. Beizeit, 'oud-onderwijzer der jeugd', oud 69 jaar.

Al deze bovengenoemde scholen waren, volgens de Wet van 3 april 1806 'Bijzondere scholen, daar zij niet uit enige publieke kas bekostigd werden, doch hun onderhoud geheel moesten vinden uit de schoolgelden en kostenpenningen der leerlingen.'

Bijzondere scholen der 2^e klasse

In 1806 was hier J.P. Pietersen. In 1815 was hij schoolmeester aan de *Lutersche Armeschool*; in 1807 reeds. Hij trouwde op 29 juli 1815 met Jacomina Jelgerhuis, die op 7 juli 1832 kwam te overlijden. Op 1 nov 1832 hertrouwde hij te Harlingen met Vroukje Keil, die op 9 jan. 1879 te Leeuwarden overleed.

In 1812 was hier als onderwijzer Willem Pieters Broekman, 3^e rang, die toen de bijzondere school der 2^e klasse waarnam voor de 'krankzinnig' geworden I.J.H. Gatzonides, wiens weduwe (met 7 kinderen) hij in 1815 trouwde. In 1841 werd hij hoofd van de 2^e Tussenschool (zie verder).

In 1812 was Christiaan Wilhelm Kitsz, 2^e rang, onderwijzer aan de Franse en Nederduitse school voor 'jongeheeren' op de Waeze. Op 12 mei 1814 werd hij ook onderwijzer aan de school voor 'jongejuffrouwen' in de Grote Hoogstraat. Hij is op 1 jan. 1822 overleden.

In april 1813 nam Pieter Burggraaf Jaczn., 2^e rang, de bijzondere school der 2^e klasse over van de overleden H. Heringa, die hier reeds vóór 1810 bestond.^a H. Heringa, in leven 'onderwijzer der jeugd te Leeuwarden', was in jan. 1813 overleden. Op deze school werden de 'kinderen der aanzienlijkste ingezetenen' onderwezen. Pieter Burggraaf was op 20 febr. 1777 geboren te Blokzijl. Op 1 mei 1794 werd hij weeshuisonderwijzer te Zwolle en op 12 nov. 1795 onderwijzer in het Old Burger Weeshuis te Leeuwarden. Van 1802 tot 1813 was hij hoofdonderwijzer te Amsterdam. Op 14 aug. 1811 was hij met Jelske Wiarda getrouwd; hij was toen weduwnaar van Jantje Pauw, uit Blokzijl. Zijn huisvrouw Jelske Wiarda overleed op 30 jan. 1818, oud 38 jaar. (Zij was geboren op 18 jan. 1780.)^b Op 7 mei 1835 werd hij hoofd van de Burgerschool voor meisjes (zie verder). Pieter Burggraaf is op 3 april 1862 te Heerenveen, oud 85 jaar, overleden.

In 1813 was Hendrik Jacobus Beijzeit, 2^e rang, onderwijzer te Leeuwarden. Hij was hier in 1837 nog; vóór 1842 is hij uit Leeuwarden verdwenen.

In 1813 was R. Coopmans, 4^e rang, onderwijzer op Oldegalileën. Hij werd in 1821 opgevolgd door Kornelis Moeselaar, die hier in nov. 1824 nog was. Vóór 1839 kwam Steven K. Vlietstra hier als onderwijzer. Zijn school werd in 1841 omgezet in de 4^e Stads Tussenschool. (Zie verder.)

In 1813 was Gjalt Martens Koldijk, 4^e rang, hoofd van de school op het Vliet. Hij was hier in 1827 nog, maar verliet in 1832 het onderwijs. Op 2 april 1832 werd hij opgevolgd door Sijbren Doekles Postma, 2^e rang, ondermeester te Bolsward. In 1841 werd zijn school

a Zie de 'Schoolorde' van het Instituut van Heeringa in de *Bijdragen* van 1810, p. 328.

b *Leeuwarder Courant*.

omgezet in de 3^e Stads Tussenschool. (Zie verder.)

In 1815 was J. de Vries onderwijzer te Leeuwarden.

In 1827 was H.J. Sporre onderwijzer alhier. Zijn echtgenote Iemkje Tjerks Plantenga is hier op 5 maart 1832 op 28-jarige leeftijd overleden. Zij waren 4 jaar getrouwd. Deze school is tussen 1842 en 1847 opgeheven. H.J. Sporre is hier op 22 april 1860, oud 63 jaar, overleden. Zijn weduwe was toen A. van der Meulen.

Ook de Israëlieten hebben hun schooltje gehad in hun gemeentehuis op de Nieuweburen. In 1833 had Jacob Levi Lion, 2^e rang, een bijzondere school der 2^e klasse.^a (Op 1 april 1832 werd hij toegelaten als schoolonderwijzer.) Hij verplaatste op 12 mei 1834 zijn school, een dag- en avondschool, naar de St. Jacobsstraat 116. Later werd hij particulier onderwijzer en 'translateur'. Op 17 juni 1855 is hij op 67-jarige leeftijd overleden en werd de school opgeheven. In 1835 was Izak Abraham Germans onderwijzer aan deze Israëlitische school. In 1852 opende F.Y. Kingma een bijzondere school 2^e klasse. Hij was in jan. 1850 onderwijzer te Amersfoort. Hij vertrok evenwel reeds in 1854 en werd de school opgeheven.

In 1855 opende Jozef P. Koster, 2^e rang, een bijzondere school 2^e klasse voor Israëlieten. Deze school werd op 1 okt. 1878, toen Koster nog steeds hoofd was, opgeheven.

Eind 1857 kwam er een derde bijzondere school van de 2^e klasse bij, namelijk van Romke Everts de Haan, huisonderwijzer in de moderne talen: een dag- en kostschool. Op 3 mei 1858 berichtte R.E. de Haan, dat hij op 12 mei a.s. te Leeuwarden zou openen:

een dag- en kostschool voor Jongeheeren, ter opleiding voor de Militaire Academie en inrichtingen voor Hooger Onderwijs of ter aanleering van die kundigheden, die voor een beschaafde opvoeding noodzakelijk moet worden geacht.

Evenzo adverteerde hij in aug. 1859, in aug. 1860, in juni 1861 en aug. 1862. In 1862 werd Romke de Haan hoofdonderwijzer aan 'de Inrigting van Middelbaar Onderwijs' te Amersfoort en is de school opgeheven.

Op 11 juni 1858 beval G.M. Meijers te Leeuwarden zich aan als huisonderwijzer in de Nederlandse en Franse talen. Hij had ook een avondschool voor Frans opgericht.

Op 5 aug. 1858 opende Laurens Nauta te Leeuwarden een dagschool voor onderwijs in de Nederlandse vakken, Frans, Duits en Engels. Ook adverteerde hij in aug. 1859, zijnde *instituteur* van de Franse school. Hetzelfde gebeurde in aug. 1860, juli 1861, juli 1864 en aug. 1865. Daarna werd de school opgeheven.

Op 17 dec. 1859 is te Leeuwarden overleden Jan Bontekoe, 33 jaar oud en huisonderwijzer, man van S. Bruinsward.

Volgens de Wet van 1857, ingevoerd op 1 jan. 1858, waren er te Leeuwarden zes bijzondere scholen, waarvan één gesubsidieerd, namelijk de *Godsdienstige Israëlitische Armenschool*. De andere vijf waren: de vier bovengenoemde (v/d Heide, Koster, de Haan, Nauta) en de school in het Old Burger Weeshuis.

In 1859 werd nog een bijzondere school voor meisjes geopend door mej. C. Lamping, die hier reeds huisonderwijs gaf. In 1863 werd deze school opgeheven en werd mej. Lamping hoofd van een school te Bolsward.

In 1861 werd de bijzondere school van Ate van der Heide voortgezet door Johannes van der Heide, die A. van der Heide reeds enige jaren had bijgestaan. Johannes van der Heide werd in mei 1872 leraar aan de burger dag- en avondschool en hief de bijzondere school op.

In dec. 1882 werd een bijzondere Rooms Katholieke school voor jongens opgericht in het

a Advertentie *Leeuwarder Courant*.

oude RK-armhuis, met als hoofd J.N. Bresson. (Zie verder.)

Bijzondere scholen van de 1^e klasse

Behalve bijzondere scholen van de 2^e klasse (geheel particulier) waren er ook drie bijzondere scholen van de 1^e klasse. Deze behoorden òf uitsluitend aan enige diaconie of Godshuis, aan de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen òf kwamen geheel ten koste van een of meerdere personen, die zich 'tot derzelver oprichting en onderhoud verbonden of onderling vereenigd hebben'.

De Nederduits Gereformeerd Diaconieschool

Deze school werd omstreeks 1780 opgericht, achter het Diaconiehuis in de Bollemansteeg, voor de kinderen van de diaconie-armen. Als hoofd werd toen mr. Kornelis Jans Olijnsma aangesteld. Hij was een zoon van mr. Jan Willem Olijnsma, schoolmeester te Augustinusga.^a In 1785 werd hij verroepen naar Jelsum.^b

In febr. 1790 werd de school weer vacant.^c Het traktement bestond uit f 200, een vrije woning en 'vuur en licht'. Men kon zich aanmelden bij de oudste schoolvoogd J.A. Fenckink. In maart 1790 werd A. Duijf benoemd als hoofd van deze school. In mei 1799 was de school opnieuw vacant.^d Het traktement was toen nog steeds f 200. Toen werd Anne Ferff, 2^e rang, benoemd. Zijn vrouw was, in 1802, Grietje Willems de Boer. Volgens de schoolopziener was zijn onderwijs slecht. Hij werd in 1819 'gesuspendeerd' (geschorst), volgens art. 26 van het Reglement bij de Wet van 1806.

In 1819 werd Jurjen Sporre, 3^e rang, provisioneel benoemd. Deze school werd opgeheven in 1822, toen de stad twee armenscholen stichtte.

Diaconieschool der Luthersche Gemeente

In de Nieuwe Oosterstraat bevond zich de diaconieschool van de Lutherse gemeente, reeds gesticht vóór de Hervormde diaconieschool. (Deze was in 1697 gesticht en is in 1818 opgeheven.^e)

In 1775 stond hier mr. Coenraad van Kruner.

In 1799 stond hier mr. Hendrik Victor. In 1807 deed hij afstand van zijn functie.

In 1807 was Johannes P. Pietersen bijzonder schoolhouder alhier. In 1827 was hij hier nog, maar na 1835 niet meer. Mogelijk is de school toen opgeheven.

Rooms-Katholieke Weeshuisschool

Ook de Rooms-Katholieken hadden een eigen school bij hun weeshuis. In 1799 stond hier mr. Anton Jordan. Hij deed in 1813 afstand en er kwam toen geen nieuwe functionaris. Van

a Civ. Processt., port 994, no. 11.

b *Leeuwarder Courant* 18 juni 1785.

c *Leeuwarder Courant* 24 okt. 1789.

d *Leeuwarder Courant*.

e *Waringa, Tusschen Flie* 23.

1813 tot 1818 heeft Johannes Pietersen, de onderwijzer van de Lutherse gemeente, toen de wezen gratis onderwezen. In 1818 hield hij hier evenwel mee op, 'wegens verwaarloozing der school door de Voogden'.

Er waren twee weeshuisscholen, die volgens de Wet van 1806 als openbare scholen werden beschouwd: de stadsweeshuis-school en de school van het Old Burger Weeshuis.

Stadsweeshuisschool

In 1686 werd Johannes Hoevenaar predikant te Ouwsterhaule. Hij was daarvoor binnenvader en schooldienaar in het Stadsweeshuis. Hij verzocht op 14 april 1686 examen, dat op 1 sept. 1686 verricht werd. Hij werd op 6 okt. 1686 'geaprobeerd' als predikant. In 1701 is hij overleden.

Op 19 aug. 1701 was Jantien Douwes schoolmeester in het Stadsweeshuis.^a

Op 21 april 1810 heeft de schoolhouder J. Wigmore zijn gewone jaarlijkse schoolexamen hier in het Nieuwe Stadsweeshuis gehouden.^b

In juni 1807 was Johannes Hiddes Ras ondermeester in het Stadsweeshuis te Leeuwarden. In 1810 werd hij ontslagen. Het traktement was f 400 en vrij wonen. In 1811 werd Johannes Molenaar, 2^e rang en uit Haarlem, aangesteld. Op 12 mei 1816 bedankte hij voor deze functie. In 1816 werd hij provisioneel opgevolgd door Klaas Pieters (Petrus) Radersma, 2^e rang. (Zie eerder.) Op 11 aug. 1811 kreeg hij een vaste aanstelling. Zijn vrouw Anna Elizabeth Snoek is in 1818 overleden. Hij is zelf overleden op 30 juni 1823, oud 35 jaar, na een 2½ jarig huwelijk met J. Zijlstra.

In 1823 werd Ate Weber, 2^e rang, provisioneel aangesteld. Op 15 jan. 1827 werd hij vast benoemd. In 1828 werd deze school de 3^e Stads-Armenschool. (Zie verder.)

School van het Old Burger Weeshuis

Op 12 mei 1790 was de school vacant.^c

Op 12 nov. 1795 kwam Pieter Burggraaf Jaczn. uit Zwolle. (Zie eerder.) Hij vertrok in 1802 naar Amsterdam. Nadien was hier geen onderwijzer meer, totdat op 13 juni 1825 Johan Reinhard van der Bohm werd aangesteld. Hij werd tevens binnenvader en zijn vrouw binnenmoeder. Het traktement was f 300 en vrij wonen. Van hem verscheen een *Leesboek voor gevorderden*, over verschillende onderwerpen. Hij is op 28 febr. 1834, op 43-jarige leeftijd, overleden. Zijn weduwe was Jacoba Eselina van Beest.

In 1834 werd Albert Alders, 2^e rang, benoemd. Reeds in 1836 was de school vacant.

Begin 1854 werd toestemming verleend tot het oprichten van een bijzondere school der 1^e klasse in het Old Burger Weeshuis. Op 1 jan. 1854 werd Franciscus de Vries, 2^e rang en ondermeester in de Stadsburgerschool voor jongens, benoemd als hoofd van deze school. Het inkomen bedroeg f 600 per jaar. Hij werd op 1 dec. 1855 overgeplaatst naar de 2^e Stads-Tussenschool. (Zie verder.) Zijn opvolger werd toen Auke Feima, hoofd van de opgeheven Hulp-Armenschool. (Zie verder.) Hij werd eerst provisioneel benoemd en kreeg

a Testament Maria Vegelin, weduwe Diderick Julius Doijs.

b *Leeuwarder Courant*.

c *Leeuwarder Courant*.

in het voorjaar van 1856 een vaste aanstelling. Op 1 jan. 1887 kreeg hij eervol ontslag en werd opgevolgd door J. van Dijk uit Noordwolde. Op 15 nov. 1912 ging hij met pensioen en werd deze school opgeheven. De leerlingen gingen naar School nr. 4.

Op 1 jan. 1865 werd een bijzondere school geopend in het Nieuwe Stadsweeshuis aan het Jacobijner Kerkhof. Op 1 jan. 1865 werd Harmen de Jong, hulponderwijzer te Leeuwarden, benoemd als hoofd. Het traktement bestond uit f 700 en een vrije woning naast het weeshuis. Hij kreeg op 1 april 1900 eervol ontslag.

Op 1 april 1900 kwam als hoofd Taeke Ferwerda, onderwijzer aan School nr. 5. Hij was geboren op 5 aug. 1870 als zoon van een onderwijzer te Heeg. Hij werd in 1894 onderwijzer te Makkum en korte tijd later onderwijzer te Leeuwarden. Op 2 juli 1930 is hij overleden. Op 1 sept. 1930 werd deze school voor lager onderwijs, met 7 leerjaren, opgeheven.

Stads-Israëlitische Armenschool

De Israëlieten hadden een eigen armenschool in hun gemeentehuis op de Nieuweburen. (Zie eerder.) Zij wendden zich om steun tot de stad, die voor hen een nieuwe school stichtte aan de Jacobijnerdwinger in 1842. Tot onderwijzer werd in dat jaar benoemd: M.S. Hirsch, 3^e rang, uit Amsterdam. Deze school werd op 1 jan. 1858, sedert de invoering van de Wet op het Lager Onderwijs van 13 aug. 1857, een gesubsidieerde bijzondere school op 1 jan. 1858. Deze school werd in 1860 opgeheven.

In 1816 waren de stadsregering en de plaatselijke schoolcommissie eenstemmig doordrongen van 'het hoog belang dat de maatschappij heeft bij een wel ingericht schoolwezen en overtuigd van het gebrekkige der hier ter stede bestaande school-inrichtingen.'^a Om die reden werd op 2 dec. 1816 het besluit genomen om:

- De hier bestaande Franse kostscholen voor jongens en meisjes 'uit haren vervallen staat op te beuren en te ondersteunen'.
 - Twee nieuwe armenscholen te stichten.
 - Te zijner tijd mede tot het oprichten van tussenscholen en burgerscholen over te gaan.
- Dit programma is achtereenvolgens afgewerkt.

De Stads Franse Kostscholen^b

Op 17 maart 1818 werd aan het hoofd van de in 1817 opgerichte Stadskostschool voor meisjes geplaatst: jhr. L.M.A. Waubert de Puisseau, die hier reeds sedert 1800 een Franse kostschool hield. (Zie eerder.) Het traktement was f 400. Hij vertrok in de zomer van 1828 naar Luik. Hij werd later nog rijksontvanger te Sneek en is hoogbejaard overleden.^c (In mei 1843 woonden zijn ouders C. Waubert de Puisseau en H.T.M. Beucker Andreae in Sneek. Zijn zoon was in 1863 notaris in Lemmer.)

De stad Leeuwarden kocht in 1828 zijn huis in de Grote Kerkstraat (tegenover het

a *Bijdragen* (1817), p. 194; Eekhof, *Geschiedkundige beschrijving* II, p. 223.

b Voor de reeds bestaande Franse kostscholen, zie eerder.

c *Stamboek Friese Adel* I 403, II 279; Eekhof, *Geschiedkundige beschrijving* II, p. 224; Eekhof, W., *Friesland in 1813* (S.l., 1864), p. 32.

Prinsessehof) aan om als school in te richten. Het traktement bestond uit f 400 van de stad, de schoolgelden à f 60 per jaar per leerling en het gebruik van een geschikte woning met tuin. Op 31 aug. 1829 werd mevr. G.C. Vermehr, geboren Brouwer, aangesteld als hoofd van deze school. Zij kreeg op 1 okt. 1837 eervol ontslag. Het jaarlijks inkomen was toen f 600, een vrije woning en de schoolgelden (f 60 per jaar; er waren toen ca. 50 leerlingen).

Op 1 okt. 1837 werd mej. Jacqueline Emilie Frederique Vermehr provisioneel aangesteld als hoofd. In het voorjaar van 1838 kreeg zij een vaste aanstelling. Op 1 juli 1844 verkreeg zij eervol ontslag.

Op 11 nov. 1844 werd zij opgevolgd door mej. Jacoba Cornelia Kapteijn uit Leiden. De school werd in 1846/47 geheel vernieuwd en vergroot. Zij kreeg op 1 juli 1851 eervol ontslag en op 13 aug. 1851 kwam mej. Adriana van Bolés van Braambeek, institutrice te Zaandam. Op 1 aug. 1853 werd zij, wegens haar huwelijk, eervol ontslagen. Zij noemde zich toen 'Directrice van het Damesinstituut te Leeuwarden'. Haar opvolgster werd toen mej. Margaretha Henriëtte Cox. Zij kreeg op 1 aug. 1859 eervol ontslag.^a Haar opvolgster kwam op 10 aug. 1859: mej. Rebecca Plaat, institutrice te Heerenveen. Zij noemde zich daarna 'Institutrice aan de Fransche Dag- en Kostschool te Leeuwarden'. Onder haar leiding nam de school zeer in bloei toe. In 1870 werd de school opnieuw vergroot.

Bij besluit van de gemeenteraad van 14 jan. 1875 werd deze school, die sedert 1874 Gemeenteschool nr. 1 heette, opgeheven m.i.v. de zomer 1875. Er werd besloten tot de stichting van een Middelbare School voor Meisjes, met een 5-jarige cursus (Meisjes HBS) in hetzelfde gebouw. Tevens zou een school voor ULO voor meisjes worden opgericht. Mej. R. Plaat kreeg per 1 juli 1875 eervol ontslag en werd directrice van de middelbare school voor meisjes.

De Fransche Dag- en Kostschool voor Jongens

De heer L. Waubert de Puisseau, die in 1818 aan het hoofd van de *Fransche Kostschool voor Jongejuffrouwen* werd geplaatst, werd hier op 19 aug. 1818 opgevolgd door Pierre Joseph Baudet, 1^e rang. Het traktement bedroeg toen f 600. In 1821 kreeg hij ontslag. Op 19 aug. 1822 kwam zijn opvolger: Jean Paul Trautmann, 2^e rang. In 1824 werd het gebouw van de vroegere Stadsschuttersdoelen, hoek St. Jobsleen-Tournooiveld, voor deze kostschool ingericht. Hij vertrok in nov. 1834 naar Noordwijk. Het reglement op deze Franse school werd gepubliceerd in de *Leeuwarder Courant* van 31 maart 1835.

Op 6 april 1835 werd Nicolaas Jan Singels, 1^e rang, uit Vollenhove, hoofd van deze school. Het traktement was f 600 en de schoolpenningen. Hij had twee hulpkrachten. De school werd aanmerkelijk vergroot. Hij kreeg eervol ontslag op 1 aug. 1862. Op 3 sept. 1862 werd Gerrit Strumpel, hoofdonderwijzer te Vianen, benoemd als zijn opvolger. De inrichting werd opgeheven toen de *Rijks Hoogere Burgerschool* aan het Zailand op 12 sept. 1867 werd geopend. Op 1 jan. 1868 werd deze Frans kostschool verenigd met de Burgerschool voor Jongens tot een *Jongensschool voor Lager en MULO*. De oude kostschool werd in 1868 afgebroken en de nieuwe inrichting werd op de plaats van de oude opgetrokken. (Zie verder.) De nieuwe inrichting werd in 1877 naar de St. Antonystraat verplaatst. In de kostschool aan het Tournooiveld was van jan. 1879 tot juli 1881 nog het gymnasium gevestigd en in 1883 werd het een bewaarschool.

a Raadsbesluit 10 febr. 1859.

De Stads-Armenscholen

Bij raadsbesluit van 2 dec. 1816 was tevens besloten tot de stichting van twee Stads-Armenscholen, ieder voor 300 leerlingen, daar de bestaande armenscholen (de armenschool in de Beijerstraat en die van de Hervormde, Lutherse en Rooms-Katholieke diaconie) ontoereikend waren om het getal kinderen, die kosteloos onderwijs behoeften, te bevatten.

In 1816 nog werden aangekocht de vroegere Jansenistenkerk (ingang Krommejat) en de pastoorswoning in de Speelmanstraat. Op de plaats van de pastoorswoning werd toen een geheel nieuwe grote school met woning gebouwd; aanbesteed in maart 1820.

De Eerste Stads-Armenschool

Deze school werd gebouwd op de plaats van de pastoorswoning in de Speelmanstraat en werd in mei 1822 geopend. Vrij snel nadien werd het een school alleen voor meisjes. Op 20 sept. 1817 reeds was Frederik Hendrik Diemer, 2^e rang, tot onderwijzer aangesteld. Hij was op 1 okt. 1804 onderwijzer te Kollum geworden; in nov. 1806 te Huizum en eind 1812 te Holwerd. Zijn salaris aan de armenschool bestond uit f 600 en een woning. De tweede onderwijzer kreeg f 300 traktement. De vrouw van Frederik Diemer was Antje Hijlkema; zij overleed op 24 sept. 1837, oud 56 jaar. Hij stond lange jaren aan het hoofd van de 1^e armenschool te Leeuwarden, namelijk tot 1 juli 1860, toen hij eervol ontslag verkreeg, nadat hij hier op 2 okt. 1854 zijn 50-jarige schooldienst als hoofdonderwijzer had herdacht en bij Koninklijk Besluit de zilveren medaille had ontvangen. In 1860 werd hem pensioen verleend. De vacature werd toen niet vervuld, daar voortaan met drie grote armenscholen volstaan zou worden, in plaats van met vier kleinere.

In 1817 was 2^e onderwijzer aan deze school: Iete Tjeerds Wassenaar, 3^e rang en voordien ondermeester te Anjum. Hij vestigde zich echter in 1822 te Leeuwarden als huisonderwijzer. Het verlaten gebouw in de Speelmanstraat werd in 1864 Armschool nr. 4 (tot 1874) en werd in 1880 overgedragen aan de 'Vereeniging de Ambachtschool'. Het werd toen geheel verbouwd en op 2 april 1881 werd de ambachtsschool geopend.

De Tweede Stads-Armenschool-School nr. 9

De tweede stads-armenschool werd ingericht in de daarvoor in 1816 aangekochte Jansenistenkerk (zie eerder) en kon reeds in 1818 geopend worden. Vrij snel nadien werd het een school alleen voor jongens. Deze school verving de oude armenschool in de Beijerstraat, wier hoofd Geert Folkertsma, 2^e rang, nu aan het hoofd van deze school werd gesteld. Met de school in de Beijerstraat werd nu ook die van de hervormde diaconie en waarschijnlijk ook die van de lutherse diaconie opgeheven; alle in 1822, toen de nieuwe organisatie zijn beslag had gekregen. De armenscholen waren gratis. Folkertsma scheef *Een Leesboek over de Bijbelsche Geschiedenis* (1841). In het voorjaar van 1848 kreeg hij eervol ontslag om gezondheidsredenen en is op 11 okt. 1859, oud 69 jaar, overleden. Zijn weduwe was J. Wiegers.

Op 1 okt. 1848 kwam zijn opvolger: Steven Vlietstra van de 4^e tussenschool. Na 1860 werd

dit de Armschool nr. 2. In 1862 werd een nieuwe tweede armschool gesticht aan het Oldehoofsterkerkhof (Boterhoek), die in 1863 in gebruik werd genomen. Op 1 juli 1871 ging S. Vlietstra met pensioen. Op 4 juli 1871 werd Inne Visser, van Oostermeer, hoofd van deze school. Sedert 1874 werd dit Gemeenteschool nr. 9 (Kalverglippe). De heer I. Visser werd op 12 mei 1879 overgeplaatst naar Gemeenteschool nr. 10.

Op 1 juni 1879 werd Etto Hendrik Boddé, hoofd van de school te Ommelandervijk, benoemd als hoofd van deze school. Hij was op 1 jan. 1850 geboren te Eenrum. Ook dit gebouw (de oude Jansenistenkerk) werd in 1892 afgestaan aan de 'Vereeniging de Ambachtsschool', daar uitbreiding van die inrichting noodzakelijk was. In deze beide gebouwen bleef de ambachtsschool gevestigd, totdat op 29 april 1905 de nieuwe ambachtsschool ten noorden van het Nieuwe Kanaal werd geopend. In de verlaten gebouwen werd in 1906 de Industrie- en Huishoudschool geopend.

School nr. 9 was een school van de 3e klasse (sedert 1880) en was kosteloos. De heer E.H. Boddé werd op 1 jan. 1896 overgeplaatst naar School nr. 5. In de 16 jaar dat hij aan het hoofd van School nr. 9 stond, is de school -aanvankelijk een jongensschool met drie lokalen- uitgebreid tot een school met acht lokalen. Hij was tot 1 juni 1896 toeziend hoofd; toen kwam het nieuwe hoofd: J.L. Hooftman, uit Beetsterzwaag. Deze werd op 1 sept. 1901 hoofd van een school te 's-Gravenhage.

Op 1 dec. 1901 kwam J. Bouman, onderwijzer te Leeuwarden, als hoofd van deze school. Hij werd op 14 juni 1910 oneervol ontslagen op grond van een rechterlijk vonnis. Op 1 dec. 1910 werd A.C. Nubé benoemd. Hij werd op 1 sept. 1921 overgeplaatst naar School nr. 14. Op 15 okt. 1921 werd J. de Haan, hoofd van een school te Akkrum, aangesteld als hoofd. Deze school (Kalverglippe) bleef bij de reorganisatie van 1922 ongesplitst en bleef onder de leiding van J. de Haan.

In de Gemeenteschool nr. 9 werd in jan. 1927 een school voor Buitengewoon Lager Onderwijs (BLO) ingericht. (De eerste BLO in Friesland.) Het personeel en de leerlingen van School nr. 9 werden in hoofdzaak overgebracht naar de nieuwe School nr. 15 in de Leeuwerikstraat. Hoofd van de school voor BLO werd op 1 jan. 1927 C.A.F.W. Pape. De school werd geheel verbouwd en de ingang werd naar de Noorderplantage verlegd. De heer Pape vertrok op 1 sept. 1931 naar Amsterdam. Hij werd toen opgevolgd door D. Brandt, onderwijzer te Rotterdam. In 1930 werd deze school genummerd als School nr. 9; in 1941 was dat nog zo. In 1955 was D. Brandt hier nog als hoofd.

De Derde Stads-Armschool-School nr. 8

De 3^e stads-armenschool werd opgericht volgens het raadsbesluit van 1 okt. 1827 in een van de lokalen van het Nieuwe Stads-Weeshuis, waar Ate Weber reeds onderwijs gaf aan de wezen. (Zie eerder.) Hij werd in 1828 hoofd van de 3^e stads-armenschool. Na 1860 werd deze school Armschool nr. 1. Deze school werd in 1864 opgeheven, maar het daarvoor gebruikte lokaal bleef zijn bestemming als bijzondere school van dit weeshuis behouden.

Sedert 1865 bestonden in Leeuwarden de bijzondere school in het nieuwe stadsweeshuis (zie eerder) en de Armschool nr. 1, met als hoofd Ate Weber, die nu onderdak kreeg in de Speelmanstraat. Op 11 febr. 1871 is Ate Weber overleden. Op 1 juli 1871 werd hij opgevolgd door Christoffel Koster. In 1874 werd deze Armschool nr. 1 overgebracht van de

Speelmanstraat naar de ontruimde tussenschool 1^e klas (zie verder) en werd vanaf toen Gemeenteschool nr. 8 (bij de Put) genoemd. Voor deze inrichting werd in 1882 een nieuw gebouw gesticht in de Arendstuin en op 1 jan. 1883 in gebruik genomen, onder de naam Gemeenteschool nr. 8, een school van de 3^e klasse (kosteloos). De heer Chr. Koster is op 24 juli 1897 overleden.

Op 1 jan. 1898 werd hij opgevolgd door Wietze Gabes Hoeneveld, uit St. Annaparochie. Aan hem werd reeds in 1898 ook het toezicht over de schipperschool op de Wisedwinger opgedragen, aangezien dat lokaal dichterbij zijn school lag dan bij School nr. 11. (Zie verder.)

De school in de Arendstuin werd in 1902 betrokken door de leerlingen van School nr. 7, terwijl de eigen leerlingen in hulplokalen werden ondergebracht, totdat op 21 april 1903 de verbouwde school in de Eestraat (eerst School nr. 7) kon worden betrokken. Vanaf toen zetelde School nr. 8 dus in de Eestraat. De heer W.G. Groenveld werd op 1 aug. 1904 overgeplaatst naar School nr. 4. Op 1 aug. 1904 werd Sjoerd Boersma aangesteld als hoofd van deze school. Hij werd op 1 jan. 1911 overgeplaatst naar School nr. 1. Op 1 jan. 1911 werd H.F. Ferwerda hoofd van deze School nr. 8. Hij werd in 1916 overgeplaatst naar School nr. 5 en werd in dat jaar opgevolgd door A. Deinema, onderwijzer aan School nr. 12. De school werd op 1 jan. 1922 gesplitst in School nr. 8a en nr. 8b en A. Deinema werd toen overgeplaatst naar School nr. 14b.

School nr. 8a

Deze school was gevestigd in de Eestraat, met sedert 1 jan. 1922 J. Brandenburg, onderwijzer aan School nr. 8, als hoofd van deze school. Op 7 aug. 1934 werd deze school door de gemeenteraad opgeheven. J. Brandenburg is op 18 okt 1953 te Leeuwarden, op 81-jarige leeftijd, overleden.

School nr. 8b

Deze school werd op 1 jan. 1822 gevestigd aan de Oldegalileën. Klaas Venema, onderwijzer aan School nr. 9, werd toen als hoofd benoemd. Hij was op 26 nov. 1871 te Gaastmeer geboren. Hij werd op 1 febr. 1892 onderwijzer te Vrouwenparochie, in 1896 te Akkrum, in 1897 werd hij hoofd te Langezwaag en in 1910 onderwijzer te Leeuwarden. Hij ging op 1 juli 1936 met pensioen en is op 8 juni 1941, op 69-jarige leeftijd, te 's-Gravenhage overleden. Omstreeks 1 aug. 1936 werd D. Joustra uit Warrega aangesteld als hoofd van School nr. 8b. In okt. 1942 werd hij leraar aan de Rijks Landbouw-Winter-School (RLWS) te Drachten. Hij werd toen opgevolgd door S. de Zee, hoofd van een school te Oude Pekela. Hij ging later naar School nr. 10. Op 1 jan. 1946 werd R.J. Sipkens als hoofd van School nr. 8 overgeplaatst naar School nr. 14. Toen werd Th. van der Veen hoofd van School nr. 8.

Hulp-Armenschool

In 1846 werd een hulp-armenschool ingericht op de bovenverdieping van het door de stad aangekochte gebouw in de Ipe Brouwersteeg.^a Korte tijd later werd op de

a Eekhof, *Geschiedkundige beschrijving*, II, p. 227.

benedenverdieping een tweede hulp-armenschool gesticht. Deze beide hulp-armenscholen werden op 1 dec. 1855 opgeheven. Het toenmalige hoofd A. Feima werd hoofd van de Old Burger Weeshuis-school. (Zie eerder.)

In 1853 was er nog een derde hulp-armenschool opgericht, in de oude infirmerie in de Kleine Kerkstraat. Deze school is op 1 dec. 1855 opgeheven.

Vierde Stads-Armenschool-School nr. 10

In 1855 werd een 4^e stads-armenschool opgericht aan de Gedempte Keizersgracht. Als hoofd werd op 1 dec. 1855 benoemd: Hendrik Cremer, 2^e rang, uit Marrum, geboren op 24 aug. 1826. Hij werd op 11 jan. 1859 overgeplaatst naar de *Burgerschool voor Jongens*. Op 1 mei 1859 kwam zijn opvolger Geert Fokkens, uit Grootegast. Na 1860 werd dit de Armschool nr. 3 genoemd en sedert 1874 heette deze school Gemeenteschool nr. 10. Op 1 juni 1865 is Geert Fokkens naar Bolsward vertrokken. In dat jaar werd hij opgevolgd door Pieter Postma, die op 6 jan. 1879 overleden is. Op 12 mei 1879 werd Inne Visser, van Gemeenteschool nr. 9, aangesteld als hoofd van deze school. In 1883 werd deze school belangrijk vergroot. Het was een school van de 3^e klasse. In 1896 werd de school opnieuw verbouwd en vergroot tot een school met 11 lokalen, met plaats voor 500 leerlingen. Eind mei 1909 ging I. Visser met pensioen. Op 26 aug. 1923 is hij overleden.

Op 1 juni 1909 werd D. van der Schaaf, onderwijzer aan School nr. 10, benoemd als hoofd van deze school. Op 1 mei 1917 werd hij overgeplaatst naar School nr. 13. Hij werd toen opgevolgd door Oene Nieuwenhuis, hoofd van een school te Harlingen. Op 1 jan. 1922 werd hij aan het hoofd van School nr. 7b geplaatst.

Bij de reorganisatie na de Wet-1920 werd deze school gesplitst in twee zevende- en achtste leerjaar scholen: School nr. 10a en School nr. 10b met respectievelijk als hoofden: P. van de Molen, onderwijzer aan School nr. 14, en K. Fokkema, onderwijzer aan School nr. 4. De ingangsdatum was 1 jan. 1922.

De Stads-Tussenscholen

Eerste Stads-Tussenschool-School nr. 4

Ingevolge de resolutie van 2 dec. 1816 werd, nu nog vele arme kinderen zonder onderwijs rondliepen en daar aan alle aanvragen om plaatsing nog steeds niet kon worden voldaan, gedacht aan de stichting van een stads-tussenschool, waar tegen betaling van een laag schoolgeld kinderen van de kleine burgerstand onderwijs kon worden ontvangen.

In 1829 kwam, door de stichting van de nieuwe kazerne, een gebouw vrij, namelijk de oude barak bij de Grote Kerk, bij de Put en het Krommejat, die afgebroken werd. Op deze plaats werd een nieuwe grote school voor 350 kinderen, met onderwijzerswoning gebouwd en op 16 aug. 1830 in werking gebracht. Op die dag trad Engbert Boschloo, 2^e rang uit Kuinre, als hoofd in functie. Het traktement bedroeg f 900, zonder schoolgelden en met een vrije woning. Vele kinderen van de armenscholen, die een stuiver per week konden betalen, gingen nu naar deze school over en maakten daar weer plaatsvoor werkelijk behoeftigen. Op 7 mei 1835 werd Boschloo overgeplaatst naar de toen gestichte Burgerschool voor jongens. (Zie verder.) Hij werd op 13 mei 1835 opgevolgd door Wilco J. Leeuwes, 2^e rang uit

Kollum. Hij verkreeg op 1 jan. 1861 eervol ontslag om gezondheidsredenen en is reeds op 9 maart 1861, oud 55 jaar, overleden. Zijn weduwe was E. Meinardy. Op 15 mei 1861 werd Gerrit Roker uit Tjalleberd aangesteld als hoofd. Deze school werd in 1874 ingericht tot een Armschool nr. 1 (= Gemeenteschool nr. 8). (Zie eerder.)

Er werd een nieuw gebouw gesticht in de Schoolstraat, dat in 1874 in gebruik genomen werd onder de naam Gemeenteschool nr. 4. Aan deze school werd sindsdien ook Frans en wiskunde gegeven. Sedert 1881 werd dit een school van de 2^e klasse, met een 8-jarig leerplan. De heer G. Roker verkreeg op 15 mei 1889 eervol ontslag om gezondheidsredenen. Hij is in okt. 1889, oud 67 jaar, overleden.

Op 1 aug. 1889 kwam Th. Boersma, van Gemeenteschool nr. 6. Hij was tevens directeur van de Normaalschool. In 1892 werd Duits aan de leervakken toegevoegd en het leerplan tot negen jaren uitgebreid. De school werd verbouwd en uitgebreid. In 1904 werd het weer een 6-klassige cursus, maar Frans bleef. (Reorganisatie wegens de stichting van School nr. 12.)

Op 12 dec. 1904 herdacht Th. Boersma zijn 40-jarig jubileum als hoofd van een school. (Hij was eerder o.a. hoofd van een school te Oosterwolde geweest.) Op 1 aug. 1904 werd hij aan het hoofd van School nr. 12 geplaatst en werd W.G. Hoeneveld van School nr. 8 aangesteld als hoofd van deze Gemeenteschool nr. 4. Op 1 aug. 1908 werd hij overgeplaatst naar School nr. 2.

Op 1 febr. 1909 werd G. Postma van School nr. 6 benoemd als hoofd van deze school. In 1911 werd deze Gemeenteschool nr. 4 veranderd van een school 2^e klasse a tot een school van de 1^e klasse b, namelijk een school met 7 leerjaren ter voorbereiding voor middelbaar en gymasiaal onderwijs en voor de 2^e klasse van de school voor MULO (School 12⁹.)

In 1913 is deze school veranderd in een 9-klassige MULO-school, waarvoor in 1913 een nieuw gebouw aan de Wissedwinger werd gesticht, dat in 1914 in gebruik kon worden genomen. Het verlaten gebouw in de Schoolstraat werd nu genummerd School nr. 5. De heer G. Postma werd in 1914 overgeplaatst naar School nr. 2, terwijl W.G. Hoeneveld van School nr. 2 kwam als hoofd van deze School nr. 4.

Na de reorganisatie volgens de Wet op het Lager Onderwijs bleef deze school geen MULO volgens de oude wet, doch werd op 1 sept. 1921 een zogenaamde Kopschool, alleen bestemd voor het ULO, overeenkomstig de nieuwe Wet, met een 7^e, 8^e en 9^e leerjaar. De heer W.G. Hoeneveld kreeg eervol ontslag op 12 juli 1921 en is op 2 nov. 1921 overleden. Hij werd op 1 sept. 1921 als hoofd opgevolgd door Cornelis Andriessse, onderwijzer aan School nr. 4 en aan School nr. 12. De reorganisatie ging op 1 sept. 1921 in. Cornelis Andriessse ging op 1 okt. 1935 met pensioen en is op 20 maart 1954, op 83-jarige leeftijd, te Leeuwarden overleden.

Op 1 okt. 1935 werd J.P. Smit, hoofd van de ULO te Grouw, aangesteld als hoofd van deze school. Hij is op 25 dec. 1946 op 59-jarige leeftijd overleden. In 1947 werd Fokkema, onderwijzer aan deze school, aangesteld als hoofd.

Deze school werd in 1947 gesplitst in twee ULO-scholen: School nr. 4 van Fokkema en School nr. 18, met als hoofd Fr. Krips, onderwijzer aan de ULO alhier. Later werd hij opgevolgd door H. Valkema; in 1953 was hij hier nog als hoofd.

Er was een derde ULO-school, namelijk op de Gedempte Keizersgracht, waar de uit Huizum overgekomen ULO onderdak kreeg (School nr. 22).

Tweede Stads-Tussenschool-School nr. 5

Op 13 sept. 1838 werd besloten nog een stads-tussenschool op te richten. Deze kwam aan de westkant van de Prinsentuin, bij de Boterhoek-Noorderplantage. Het schoolgeld werd bepaald op 10 cent per week. In het gebouw werd mede een bewaarschool voor behoeftige kinderen gevestigd. In 1840 werd de school gebouwd en op 1 mei 1841 geopend.

Op 1 mei 1841 trad Willem Pieters Broekman, 2^e rang, aan als hoofd van deze school. Daarvoor was hij bijzonder onderwijzer 2^e klasse in Leeuwarden. (Zie eerder.) Hij was geboren op 5 febr. 1795 en is op 1 maart 1855 overleden. Zijn weduwe V. Keil bleef met 5 kinderen achter; ook met een zoon uit een eerder huwelijk.

Op 1 dec. 1855 kwam zijn opvolger: Franciscus de Vries, 2^e rang en hoofdonderwijzer in het Old-Burger-Weeshuis alhier. (Zie eerder.) In 1866 kwam er een nieuwe school. De in dit gebouw gevestigde bewaarschool werd in 1883 overgebracht naar het ontruimde schoolgebouw aan het Tournooiveld. Sedert 1874 werd deze school Gemeenteschool nr. 5 (Oldehoofsterkerkhof) genoemd. In 1881 werd het een school der 2e klasse b. De heer F. de Vries herdacht op 1 dec. 1895 zijn 40-jarig jubileum aan deze school en verkreeg op 1 jan. 1896 eervol ontslag op verzoek, wegens vergevorderde jaren. Hij was toen 73 jaar!

Op 1 jan. 1896 werd E.H. Boddé, van Gemeenteschool nr. 9, benoemd als hoofd van deze school. In 1914 werd School nr. 5 overgebracht naar het door School nr. 4 verlaten gebouw in de Schoolstraat. De school aan het Oldehoofsterkerkhof werd toen hulpschool en gebruikt voor andere doeleinden, maar werd in 1915 bestemd voor de Schipperschool, die tot die tijd in hulplokalen (Wissedwinger) was ondergebracht. Pas in 1918 kreeg deze zaak haar beslag. In 1919 kreeg de Schipperschool een eigen hoofd. (Zie verder.) De heer Boddé verkreeg op 14 juli 1916 eervol ontslag en pensioen. Hij is op 20 dec. 1931, bijna 82 jaar oud, te Leeuwarden overleden. In 1916 werd H.F. Ferwerda, van School nr. 8, benoemd als hoofd van deze school. Hij nam op 1 okt. 1920 ontslag wegens zijn benoeming tot leraar aan de Rijksnormaalschool te Leeuwarden.

Op 21 april 1921 werd G. Bron aangesteld als hoofd van School nr. 5. Deze school werd bij de reorganisatie na de Wet 1920 gesplitst in twee 6-klassige scholen: School nr. 5a, waarvan G. Bron hoofd bleef, en School nr. 5b, met sinds 1 jan. 1922 als hoofd A. Okkinga, onderwijzer aan School nr. 7. Op 25 aug. 1931 werd School nr. 5a opgeheven. G. Bron is op 22 nov. 1947, bijna 61 jaar oud, overleden. Atte Okkinga ging eind juli 1946 met pensioen en is hier op 10 april 1947 overleden, oud 61 jaar. Op 27 aug. 1946 werd hij opgevolgd door E. Alting, onderwijzer aan School nr. 3. In 1949 werd hij overgeplaatst naar School nr. 30 en werd hij in april 1950 opgevolgd door P. Landman van Berlikum.

Derde Stads-Tussenschool-School nr. 6

Bij de vermeerdering van het aantal stedelijke scholen kregen de bijzondere scholen (2^e klasse) het zwaar te verduren: er werd aan gedacht ze alle op te heffen. Burggraaf werd hoofd van de Burgerschool voor Meisjes, Broekman hoofd van de 2^e tussenschool.

In de bijzondere scholen 2^e klasse op het Noordvliet en op Oldegalileën resideerden in 1841 respectievelijk Sijbren Doekles Postma en Steven K. Vlietstra. Hun scholen dreigden te verlopen en zij droegen hun belangen aan de raad voor, die op 3 juni 1841 besloot om de

beide scholen voor rekening van de stad te nemen als 3^e en 4^e stads-tussenschool voor de buitenwijken. Het schoolgeld werd bepaald op 5 cent per week.

Op 22 nov. 1841 werd de 3^e stads-tussenschool op het Vliet geopend, de omgezette bijzondere school 2^e klasse van Sijbren Doekles Postma, 2^e rang, die hier reeds stond sedert 2 april 1832. (Zie eerder.)

In 1865 heeft de gemeente een nieuw schoolgebouw op het Zuidvliet gesticht voor deze tussenschool. De aanbesteding vond plaats op 3 mei 1865; de school werd gebouwd op een terrein van een aan de gemeente behorende scheepstimmerwerf. Vanaf 1874 werd deze school genummerd als Gemeenteschool nr. 6. In hetzelfde jaar ging S.D. Postma met pensioen. Op 1 sept. 1874 werd hij opgevolgd door Th. Boersma uit Oosterwolde.

In 1882 werd voor deze inrichting een nieuw gebouw gesticht op het Zuidvliet, vlak bij de oude. Op 1 jan. 1883 werd het nieuwe gebouw in gebruik genomen; ook onder de naam Gemeenteschool nr. 6. Sedert 1881 was dit een school der 2^e klasse b. De heer Th. Boersma werd op 1 aug. 1889 overgeplaatst naar School nr. 4.

Op 23 nov. 1889 kwam zijn opvolger: G. Postma, hoofd van een school te Winschoten. Deze werd op 1 febr. 1909 overgeplaatst naar School nr. 4. Op 1 mei 1909 werd hij opgevolgd door W.J. Zanstra, onderwijzer aan School nr. 12.

School nr. 6 werd in 1910 verbouwd en uitgebreid. W. Zanstra is op 5 juli 1920 overleden en is te Hempens begraven. In 1920 kwam zijn opvolger G.A. de Vries, die hier onderwijzer was. Deze school werd bij de reorganisatie na de Wet van 1920 gesplitst in twee 6-klassige scholen: School nr. 6a, waarvan G.A. de Vries hoofd bleef, en School nr. 6b met O.

Braaksma, onderwijzer aan School nr. 1, als hoofd met ingang van 1 jan. 1922. Op 1 aug. 1938 verkreeg Braaksma eervol ontslag en pensioen; hij werd toen opgevolgd door P. Brommer, onderwijzer aan Gemeenteschool nr. 1. Op 10 juni 1953 werd S. Schaafsma, onderwijzer te Leeuwarden, benoemd tot hoofd van School nr. 6b.

G.A. de Vries was op 1 jan. 1944 met pensioen gegaan. Hij werd toen als hoofd van School nr. 6a opgevolgd door J. Leekstra van School nr. 10.

Vierde Stads-Tussenschool-School nr. 7

In 1839 werd te Leeuwarden een schoolgebouw met erf en woonhuis^a verkocht, dat tot mei 1840 gehuurd werd door Steven Vlietstra voor f 165 per jaar.

De 4^e stads-tussenschool was dus de in 1841 omgezette bijzondere school der 2^e klasse op Oldegalileën, waar sedert 1839 Steven K. Vlietstra resideerde. (Zie eerder.) Op 22 nov. 1841 trad Steven Vlietstra, 2^e rang, in functie op deze school. Hij werd op 1 okt. 1848 overgeplaatst naar de 2^e stads-armenschool. (Zie eerder.) Op 1 okt. 1848 werd Nicolaas Schuitenmaker, uit Enkhuizen, hoofd van deze school. Hij herdacht in 1888 zijn 40-jarig jubileum.

In 1873 heeft de gemeente op een stuk land achter het oude gebouw een nieuwe school gesticht. Het oude gebouw werd bewaarschool, waarvoor echter in 1883, ten westen van School nr. 8, een nieuw gebouw werd gesticht. Het nieuwe schoolgebouw werd in 1874 in gebruik genomen onder de naam Gemeenteschool nr. 7. Sedert 1881 was dit een school der 2^e klasse b. De heer Schuitenmaker verkreeg op 1 juli 1891 eervol ontslag wegens

a N nr. 19f en 19a; F 146, 145.

vergevoerde leeftijd.

In 1891 werd hij opgevolgd door Onno H. Sijstra, onderwijzer aan School nr. 4. Hij was op 10 okt. 1858 geboren te Baard, als zoon van Harmen Sijstra. In 1902 zijn aan Gemeenteschool nr. 7 zes lokalen bijgebouwd in de Eestraat. De leerlingen van School nr. 7 verhuisden toen naar de school in de Arendstuin; tot dan School nr. 8. De leerlingen van School nr. 8 werden in verschillende hulplokalen ondergebracht en konden in 1903 het nieuwe gebouw aan de Eestraat betrekken. Deze school behield de naam School nr. 8. School nr. 7 zetelde daarna in de Arendstuin. Deze school werd in 1908 uitgebreid tot een 12-klassige school met gymnastieklokaal. Bij de reorganisatie na de Wet-1920 werd deze school gesplitst in twee 6-klassige scholen: School nr. 7a, waarvan O. Sijstra hoofd bleef, en School nr. 7b met Oene Nieuwenhuis, van School nr. 10, als hoofd, met ingang van 1 jan. 1922.

De heer Onno H. Sijstra, die hier sedert 1878 als onderwijzer werkte en tevens Fries schrijver en dichter was, verkreeg op 10 okt. 1923 pensioen. Hij overleed op 81-jarige leeftijd op 20 nov. 1939 te Leeuwarden. Hij werd als hoofd van School nr. 7a in 1923 opgevolgd door N. Dijkema van School nr. 2, eerder onderwijzer aan School nr. 5. Hij ging op 1 juli 1936 met pensioen. Hij is op 5 mei 1953, op 78-jarige leeftijd, overleden. Hij werd in 1936 opgevolgd door A. Visser, afkomstig van School nr. 12. Deze kreeg in juli 1946 eervol ontslag en werd in 1946 opgevolgd door H. Rast, hoofd van een school te Franeker. In 1953 was S. Bekius hoofd van School nr. 7a.

De heer O. Nieuwenhuis verkreeg op 1 juli 1931 pensioen, om gezondheidsredenen. Hij is overleden op 31 mei 1932, op 53-jarige leeftijd. Hij werd op 1 okt. 1931 opgevolgd door A.B. Ehlhardt van Gorredijk.

De Stads-Burgerscholen

Ook van deze stads-burgerscholen was de oprichting reeds in het vooruitzicht gesteld bij het raadsbesluit van 2 dec. 1816, bedoeld voor kinderen van meer vermogende ingezetenen. Het leergeld werd bepaald op f 20 per jaar.^a

Pas in 1834 kwam dit plan tot verwezenlijking. Er zouden twee burgerscholen gesticht worden: een voor jongens (op de plaats van de vroegere kazerne in de Zak) en een voor meisjes (in de Kruisstraat; ingang Hofstraatje); beide nieuwe gebouwen.

De Stads-Burgerschool voor jongens

De stads-burgerschool voor jongens werd op 7 mei 1835 geopend. Als hoofd werd toen benoemd Engbert Boschloo, 2^e rang, van de 1^e tussenschool. (Zie eerder.) Hij vierde op 1 jan. 1855 zijn 25-jarig jubileum als hoofdonderwijzer in Leeuwarden. Hij ging op 1 jan. 1859 met pensioen (f 800). Op 16 mei 1863 is hij te Leeuwarden overleden, oud 75 jaar, na een 45-jarig huwelijk met D. Kroes.

Op 11 jan. 1859 werd als hoofd benoemd: Hendrik Cremer, 2^e rang, van de 4^e stads-armenschool. Op 1 jan. 1868 verkreeg hij eervol ontslag. Deze inrichting werd toen opgeheven en verenigd met de Franse kostschool voor jongens tot een MULO-school, in

a Het reglement van deze burgerscholen stond in de *Leeuwarder Courant* van 21 april 1835; het salaris van het hoofd van de school werd bepaald op f 1.400.

verband met de oprichting van de HBS en van een burger dag-en avondschool. In dit gebouw in de Zak werd in 1868 het gymnasium ondergebracht, tot de opheffing ervan op 1 jan. 1879. (Zie eerder.) In 1885 werd het verlaten gebouw een gymnastiekschool.

Na de invoering van de nieuwe wet op het lager onderwijs van 1878 (sedert 1881) was de indeling van de 11 openbare scholen als volgt:

School 2 en 3: scholen der 1e klasse: één voor jongens (nr. 2) en één voor meisjes (nr. 3); leiden op voor hoger en middelbaar onderwijs; een 7-jarige cursus

School 4: school der 2e klasse a; met een 8-jarige cursus: MULO, later 9 jaar

School 1, 5, 6 en 7: scholen der 2e klasse b: gemengde scholen met 6-jarige cursus

School 8, 9, 10 en 11: scholen der 3e klasse: kosteloos; gemengde scholen met 6-jarige cursus

De Stads-Burgerschool voor Meisjes-School nr. 3

Op 7 mei 1835 werd de stads-burgerschool voor meisjes geopend in het Nieuwstraatje. Als hoofd werd toen Pieter Burggraaf, 2^e rang en sinds 1813 bijzonder onderwijzer 2^e klasse alhier, aangesteld. (Zie eerder.) Hij schreef het *Leesboek voor jongelieden over de Geschiedenis des Vaderlands, Beknopt overzicht der Algemene Geschiedenis en Over de noodzakelijkheid en wijze van zedelijke vorming der jeugd, ook op gemengde scholen*. Hij herdacht op 1 mei 1844 zijn 50-jarige schooldienst. Ter gelegenheid daarvan gaf de schoolopziener mr. J.D. van der Plaats een levensbeschrijving van Pieter Burggraaf uit. Hij ging op 4 nov. 1852 met pensioen. Hij bleef echter tot 9 mei 1853 in functie en is op 3 april 1862 te Heerenveen overleden. (Zijn zoon Petrus Burggraaff jr., boekhandelaar te Leeuwarden, is op 18 maart 1848, oud 35 jaar, overleden. Diens weduwe Y. Zijlstra bleef met drie jonge kinderen achter.)

Op 9 mei 1853 werd mej. Maria Johanna van Duinen, institutrice te Heerenveen, aangesteld als hoofd van deze school. Zij verkreeg op 1 april 1854 om gezondheidsredenen ontslag. Op 6 april 1854 werd zij opgevolgd door mej. Antje Machila van de Burgh uit Leerdam. In de zomer van 1864 kreeg zij eervol ontslag en werd op 7 juli 1864 opgevolgd door mej. Johanna van Dam, sedert 1859 hulponderwijzeres aan deze school. Zij is op 13 mei 1872, op 43-jarige leeftijd, overleden. Op 15 okt. 1872 werd mej. Hielkje Buijs hoofd van deze school. Zij was op 9 jan. 1847 te Groningen geboren.

Deze inrichting heette sinds 1874 Gemeenteschool nr. 3 en werd bij raadsbesluit van 14 jan. 1875, in verband met de stichting in dat jaar van een 5-jarige HBS voor meisjes, in de zomer van 1875 herschapen in een nieuwe inrichting, in aansluiting aan het middelbaar onderwijs. Daarbij werd het Frans aan de leervakken toegevoegd. Deze nieuwe inrichting werd in 1877 naar een nieuwe school aan het Hofplein overgebracht: opleidingsschool 1^e klasse (1881). Het ontruimde lokaal werd gymnastiekschool.

Met ingang van 1 jan. 1903 werd aan deze Gemeenteschool nr. 3 (school 1^e klasse) een 7^e leerjaar verbonden. Mej. H. Buijs verkreeg op 15 aug. 1912 eervol ontslag. Zij is op 7 okt. 1941 te Den Haag overleden, oud 94 jaar. Zij werd op 1 okt. 1912 opgevolgd door mej. Clara Oegina Schönfeld. In 1922 werd deze school geen opleidingsschool meer, maar een gewone 6-klassige school, zonder Frans. Op 1 sept. 1923 werd de school als Gemeenteschool nr. 3

opgeheven en overgedaan aan de *Bijzondere neutrale Leeuwarder Schoolvereniging*. Mej. C.O. Schönfeld heeft in 1923 eervol ontslag gekregen.

Jongensschool voor Lager Onderwijs en MULO-School nr. 2

Op 1 jan. 1868 werden de Franse kostschool voor jongens en de Stadsburgerschool voor jongens verenigd tot een jongensschool voor LO en MULO. Het gebouw werd gesticht op de plaats van de oude kostschool (Tournooiveld) en in 1869 in gebruik genomen. Hoofd van deze school bleef in 1868 Gerrit Strumpel. In 1874 werd deze school Gemeenteschool nr. 2. In 1877 werd voor deze inrichting een nieuwe school gebouwd in de St. Anthonystraat. Op 25 maart 1872 is Gerrit Strumpel overleden. Hij werd op 8 okt. 1872 opgevolgd door Paulus Hermijns de Ruijter. Aan deze school werden Frans, Duits, Engels, wiskunde en gymnastiek naast de gewone vakken onderwezen. Het was een Opleidingschool 1^e klasse (1881.) Het in 1877 verlaten gebouw werd eerst Gemeenteschool nr. 1 en in 1879 gymnasium. In 1896 werd aan de zesjarige cursus een 7^e leerjaar toegevoegd (buiten de gewone vakken alleen Frans). De heer P.H. de Ruijter ging op 4 mei 1908 met pensioen. Op 1 aug. 1908 werd Wiltze Gabes Hoeneveld, van School nr. 4, aangesteld als hoofd. Hij werd in 1914 overgeplaatst naar School nr. 4. In 1914 kwam G. Postma, van School nr. 4, als hoofd van deze School nr. 2. Met ingang van 1922 was deze school geen opleidingschool meer, maar werd een gewone 6-klassige school, zonder Frans. De heer Gerke Postma verkreeg op 1 jan. 1922 eervol ontslag en is op 16 okt. 1941, op 79-jarige leeftijd, te Leeuwarden overleden. Zijn opvolger was N. Dijkema, reeds sedert 1896 onderwijzer te Leeuwarden. Op 1 sept. 1923 werd deze school als Gemeenteschool nr. 2 opgeheven en de bovenverdieping overgegeven aan de *Bijzondere Neutrale Leeuwarder Schoolvereniging*, opgericht in 1922. De benedenverdieping kwam toen in gebruik voor Gemeenteschool nr. 10a. N. Dijkema werd in 1923 hoofd van School nr. 7a.

MULO

In 1888 stichtte de heer J. Poutsma op het Zaailand een bijzondere inrichting voor MULO. (In 1889 in de Weerd gevestigd.) Op 1 sept. 1888 trad hij aan als hoofd van deze MULO. Hij is op 4 aug. 1908 overleden. In 1908 werd D. van de Craats waarnemend hoofd. Op 1 febr. 1909 werd L.L. van Keijzerswaard benoemd als hoofd van deze school. Het instituut werd op 1 aug. 1909 een Naamloze Vennootschap. In 1920 werd de inrichting opgeheven.

Gemeenteschool nr. 1

Op 5 nov. 1877 werd een nieuwe inrichting voor gewoon lager onderwijs, als de vroegere tussenscholen 2^e klasse, geopend, voorlopig in de in dat jaar ontruimde Gemeenteschool nr. 2 (Tournooiveld), onder de naam Gemeenteschool nr. 1. Aan het hoofd stond eerst tijdelijk, van nov. 1877 tot 1 aug. 1878: D. Wendel. In sept. 1878 kon een nieuw gebouw, hoek Oosterstraat-Druifstreek, in gebruik worden genomen. Het ontruimde gebouw werd vanaf die tijd bewaarschool. Op 5 aug. 1878 werd Geert Geerts Szn. aangesteld als hoofd. Sedert 1881 was dit een school der 2^e klasse b. De heer G. Geerts ging op 1 sept. 1910 met pensioen en werd op 1 jan. 1911 opgevolgd door Sj. Boersma, van School nr. 8.

Bij de reorganisatie van het onderwijs alhier, na de Wet van 1920, werd deze school een gewone 6-klassige school. De heer Sj. Boersma verkreeg op 1 mei 1923 eervol ontslag om gezondheidsredenen. Hij is op 27 april 1930 overleden.

De school werd op 1 sept. 1923 opgeheven als Gemeenteschool nr. 1 en overgedaan aan de nieuw opgerichte *Nederlands Hervormde Schoolvereniging*. Het werd vanaf toen de Willem Lodewijkschool.

Gemeenteschool nr. 11

In 1879 werd besloten het aantal scholen voor kosteloos onderwijs met één te vermeerderen. De inrichting werd op 23 juni 1879 geopend in het oude schoolgebouw in het Hofstraatje, laatstelijk in gebruik voor gymnasium, en werd Gemeenteschool nr. 11 (school 3e klasse) genoemd. Op 18 juni 1879 werd Lipke bij de Leij, hulponderwijzer te Oudebildtzijl, benoemd als hoofd van deze school. Als hulponderwijzers werden toen Wietze Hoeneveld (tot okt. 1881) en H. Hoogeveen aangesteld.

In 1883 werd voor deze inrichting een nieuw gebouw gesticht aan de Oostersingel en op 1 jan. 1884 in gebruik genomen, ook met als naam Gemeenteschool nr. 11. Sedert het raadsbesluit van 15 nov. 1884 werd aan deze school een aparte klasse voor schipperskinderen verbonden, die 's winters soms 100 leerlingen telde en daarom in 1887 naar een apart lokaal (Wissedwinger, een oude school) werd overgebracht, de zogenaamde hulpschool van School nr. 11, die dan ook onder het directe toezicht van het hoofd van School nr. 11 kwam te staan.

Deze schippersschool werd op 1 mei 1899 geplaatst onder het toezicht van het hoofd van School nr. 8 (W.G. Hoeneveld) en in mei 1903 onder het hoofd van School nr. 9. De schippersschool werd in nov. 1902 overgebracht naar het oude schoolgebouw, in het Nieuwstraatje.

In 1903 werd School nr. 11 verbouwd en uitgebreid tot een 12-klassige school. (Op 10 febr. 1904 in gebruik genomen.) De heer L. bij de Leij ging op 1 jan 1920 met pensioen, na ruim 40-jarige dienst aan deze school. Hij is op 21 april 1943, oud bijna 89 jaar, te Leeuwarden overleden. Hij was weduwnaar van Wietske Mulder, die in 1939 overleden was.

In 1920 werd J.G. Groothoff hoofd van deze school. Bij de reorganisatie na de Wet-1920 werd deze school op 1 jan. 1922 gesplitst in twee 6-klassige scholen:

School nr. 11a, waarvan J.G. Groothoff hoofd bleef, en School nr. 11b, met Th. Van der Veen, onderwijzer aan School nr. 11, als hoofd.

In 1929 werd School nr. 11a opgeheven en het personeel werd overgeplaatst naar de op 7 dec. 1929 geopende School nr. 16 bij de Bildtstraat, waar J.G. Groothoff hoofd van de school werd. De school was eerst tijdelijk enige maanden ondergebracht in School nr. 15. De kinderen werden verdeeld over andere scholen.

De school van Th. van der Veen (in 1930 School nr. 11) werd vanaf 1941 School nr. 18 genoemd. Op 18 aug. 1942 werd mej. W. de Jong tot tijdelijk hoofd van deze school benoemd.

Schippersschool-School nr. 10

De schippersschool (Wissedwinger) behoorde in 1912 administratief nog steeds bij School

nr. 9, maar werd in 1915 overgebracht naar het ontruimde gebouw van School nr. 5 aan het Oldehoofsterkerkhof. Deze School nr. 5 bevatte intussen ook nog hulplokalen van andere scholen. Pas in 1918 werd deze school definitief Schippersschool en kreeg in 1919 een eigen hoofd. Op 1 okt. 1919 werd R. Metzlar, onderwijzer aan School nr. 9, benoemd als hoofd. De school werd gerekend tot de 5^e klasse. De school had een 3-jarige cursus, doch kreeg na de reorganisatie van 1921 ook een 6-jarige cursus. R. Metzlar bleef hoofd van deze school. In 1930 werd de school genummerd als School nr. 10. Op 1 juli 1936 ging R. Metzlar met pensioen; hij is op 9 aug. 1946 op 72-jarige leeftijd overleden. In 1936 werd J. Leekstra, hoofd van een school in Rotterdam, benoemd als hoofd van deze school. Op 1 jan. 1944 werd hij overgeplaatst naar School nr. 6a. Op die dag werd hij opgevolgd door S. de Bruin uit Boelenslaan. In de zomer van 1953 werd de Schippersschool verplaatst van de Perkstraat naar de Schoolstraat. In 1955 was S. de Bruin nog steeds hoofd van deze school.

Gemeenteschool nr. 12

In 1904 werd een school met 3-jarige cursus gesticht voor herhalings- en voortgezet onderwijs. In deze school (4^e klasse) werden onderwezen de vakken a-g, k, Frans, Duits en Engels, wiskunde, handtekenen en fraaie handwerken. Zij bedoelde een voortzetting te zijn van het onderwijs aan de scholen der 2^e klasse b en die der 3^e klasse.

Op School nr. 2 (voor jongens) en School nr. 3 (voor meisjes) (1^e klasse) werden de gewone vakken en Frans onderwezen. Ze bevatten 7 leerjaren en bereidden voor op het middelbaar of hoger onderwijs. Alle andere scholen gaven eindonderwijs; die der 2^e en 3^e klasse in 6 leerjaren; die der 4^e klasse in 3 leerjaren. In School nr. 4 (2^e klasse a) werden de vakken a-k en Frans gegeven. Het was voortaan ook een 6-klassige cursus.

De school werd op 10 aug. 1904 geopend, met tijdelijke lokalen, eerst in de voormalige Burgerschool (hoek Bagijnstraat-Bollemansteeg). Hiermee werd dus een begin gemaakt met het Meer Uitgebreid Lager Onderwijs (MULO) in Leeuwarden. Aan het hoofd van deze school werd op 1 aug. 1904 Th. Boersma, van School nr. 4, geplaatst. Op 1 maart 1906 kon het nieuwe schoolgebouw Achter de Hoven betrokken worden en werd het officieel School nr. 12.

In 1913 werd deze school veranderd in een 9-klassige MULO-school. De heer Th. Boersma ging op 1 okt. 1913 met pensioen en is korte tijd later, eind jan. 1914, overleden. Op 1 april 1914 werd H. Annema, onderwijzer aan deze school, benoemd tot hoofd van School nr. 12. Hij werd op 1 sept. 1921 directeur van de gemeentelijke HBS. Op die dag werd in dit gebouw de gemeentelijke HBS, met een 3-jarige cursus, gesticht en bleef School nr. 12 als gewone 6-klassige school mede in dit gebouw bestaan. Het ULO ging toen naar de Wissedwinger (School nr. 4). Aan het hoofd van School nr. 12 kwam op 1 sept. 1921 H. van der Heide, die op 15 aug. 1929 naar Groningen vertrokken is. Op 15 aug. 1929 werd A. Visser, onderwijzer aan deze school, hoofd van deze school. Hij was eerder hoofd van School nr. 10. Hij werd in 1936 overgeplaatst naar School nr. 7a. In 1936 werd A. Kielman, hoofd van de school te Leek, benoemd als hoofd van deze school. Op 1 okt. 1951 werd J. de Haan, van Akkrum (School III), aangesteld als hoofd van School nr. 12.

Gemeenteschool nr. 13

In 1916 werd in Achter de Hoven begonnen met de bouw van School nr. 13 en in mei 1917 werd deze school in gebruik genomen. Het was een school van de 2^e klasse. Op 1 mei 1917 werd D. van der Schaaf, van School nr. 10, aangesteld als hoofd.

Deze school werd bij de reorganisatie na de Wet-1920 ook gesplitst in twee 6-klassige scholen: School nr. 13a, waarvan D. van der Schaaf hoofd bleef en School nr. 13b met G. Steegstra, sedert 1922 als hoofd. G. Steegstra was eerder onderwijzer aan School nr. 4 alhier. Op 1 dec. 1943 ging hij met pensioen.

De heer Douwe van der Schaaf kreeg op 1 okt. 1933 eervol ontslag als hoofd van School nr. 13a. Hij is op 18 sept. 1951, op 72-jarige leeftijd, te Leeuwarden overleden. Op 1 okt. 1933 werd hij opgevolgd door H. van der Harst, onderwijzer aan School nr. 3. Deze is op 28 aug. 1938, oud 47 jaar, overleden. Zijn weduwe Geertruida Bos is op 1 nov. 1949, op 58-jarige leeftijd, te Leeuwarden overleden.

Op 1 dec. 1938 werd A. Roosma, onderwijzer aan School nr. 3, hoofd van deze school. Op 1 mei 1941 werd hij overgeplaatst naar School nr. 1. Zijn opvolger als hoofd werd toen R.J. Sipkens, onderwijzer alhier. Deze werd op 16 nov. 1941 overgeplaatst naar School nr. 14a. Op 17 nov. 1941 werd D. Sixma, onderwijzer aan School nr. 1, hoofd van deze school. In 1948 was hij dat nog.

Gemeenteschool nr. 15

Op 1 sept. 1926 werd de Gemeenteschool nr. 15 in gebruik genomen: een nieuwe 6-klassige school in de Leeuwerikstraat, met als hoofd Jouke de Haan, afkomstig van School nr. 9. Ook het andere personeel en de meeste leerlingen van School nr. 9 werden naar de Leeuwerikstraat overgebracht. J. de Haan is op 7 febr. 1944, op 59-jarige leeftijd, te Leeuwarden overleden.

Joodse school

Op 20 okt. 1941 werd door de gemeente een joodse school voor gewoon lager onderwijs geopend. Als hoofd werd toen mej. E. Zendijk aangesteld.

Gemeenteschool nr. 14

Op 1 sept. 1921 werd Gemeenteschool nr. 14 geopend, bij de Groningerstraatweg. Op 1 sept. 1921 werd A.C. Nubé, van School nr. 9, aangesteld als hoofd. Ook deze school werd bij de reorganisatie na de Wet-1920 gesplitst in twee 6-klassige scholen: School nr. 14a, waarvan A.C. Nubé hoofd bleef en School nr. 14b met A. Deinema, van School nr. 8, met ingang van 1922 als hoofd. Deze ging op 25 juli 1936 met pensioen.

School nr. 14a werd in 1924 bestemd als Leerschool bij de Rijkskweekschool alhier. In deze school was op 14 aug. 1924 ook School nr. 10a (7e en 8e leerjaarschool, met S. Postuma als hoofd) ondergebracht, zodat er toen drie scholen gehuisvest waren.

A.C. Nubé werd in febr. 1941 gevangen genomen door de Duitse *Wehrmacht*; R.J. Sipkens

werd toen tijdelijk hoofd van School nr. 14a en vanaf mei 1941 werd R. Broekens tijdelijk hoofd. Op 16 nov. 1941 werd R.J. Sipkens, van School nr. 13a, weer benoemd als tijdelijk hoofd van School nr. 14a. Op 1 jan. 1946 kreeg A.C. Nubé eervol ontslag. Hij werd toen opgevolgd door R.J. Sipkens, die toen hoofd van School nr. 8 was. Hij werd in mei 1946 benoemd tot inspecteur van het lager onderwijs in de Inspectie Sneek. Op 1 juli 1946 werd R. Broekens, reeds onderwijzer aan deze school, benoemd tot hoofd. In 1936 werd J. Jongbloed, uit Haulerwijk, aangesteld als hoofd van School nr. 14b. Hij ging in aug. 1952 met pensioen. De school werd toen School nr. 21 genoemd.

Gemeenteschool nr. 16

Op 7 dec. 1929 werd Gemeenteschool nr. 16 in gebruik genomen; het was een nieuwe 6-klassige school bij de Bildtsestraat (Molenstraat). Hoofd van de school werd J.G. Groothoff, van de toen opgeheven School nr. 11a. In maart 1946 was de heer Brommer hoofd van deze school.

Gemeenteschool nr. 17

Op 5 jan. 1932 werd Gemeenteschool nr. 17 in gebruik genomen in een nieuwe 6-klassige school aan het Kalverdijkje. Als hoofd van deze school was op 25 aug. 1931 G. Bron aangesteld, hoofd van de op die datum opgeheven School nr. 5a. School nr. 17 werd eerst gehouden in hulplokalen. G. Bron verkreeg in 1947 eervol ontslag en pensioen en is reeds op 22 nov. 1947 te Leeuwarden overleden, oud bijna 61 jaar. Omstreeks 1 mei 1947 werd hij opgevolgd door J. Nijboer uit Donkerbroek; in 1953 was hij nog steeds hoofd van deze school, die stond aan de Boerhaavestraat nr. 30.

Gemeenteschool nr. 32

Op 10 juni 1953 werd J.M. Bekius, hoofd van de school te Hallum, benoemd tot hoofd van School nr. 32 te Leeuwarden.

Gemeenteschool nr. 1

Bij de reorganisatie van het Lager Onderwijs in 1921/1922 werden in School nr. 10 (Gedempte Keizersgracht) twee scholen ingericht als 7^e en 8^e leerjaarsscholen: School nr. 10a en School nr. 10b. Hoofd van School nr. 10a werd P. van der Molen, onderwijzer aan School nr. 14. Deze school werd een school voor eindonderwijs en werd later School nr. 1. Hij ging op 1 mei 1941 met pensioen. Op die datum werd hij als hoofd opgevolgd door A. Roosma van School nr. 13a. In 1949 was hij hier nog als hoofd; het was toen een school voor VGOL.

Gemeenteschool nr. 2

In 1922 werd K. Fokkema, onderwijzer aan School nr. 4, hoofd van School nr. 10b. De twee 7^e leerjaren bereidden voor tot het middelbaar en gymasiaal onderwijs; het 8^e leerjaar

hoofdzakelijk voor de kweekscholen. Hij ging op 1 juli 1936 met pensioen. Deze school heette toen Gemeenteschool nr. 2, de zogenaamde Opleidingschool. In 1936 werd F. de Boer, hoofd van een school te Harlingen, aangesteld als hoofd van deze school. In 1954 was hij dat nog.

Gemeenteschool nr. 3

Er was meer behoefte aan 7^e en 8^e leerjaarscholen; daarom werd een derde school: School nr. 10c ondergebracht in de hulpschool aan de Bagijnestraat. Hoofd werd A. Visser, onderwijzer aan School nr. 7. Deze school werd echter in 1923 reeds opgeheven. Het gebouw werd toen Rijks Dagnormalschool en A. Visser werd onderwijzer aan School nr. 10b; kort daarna aan School nr. 12.

Ook een vierde school werd voor dit doel nog in 1922 in gebruik genomen: School nr. 10d, eerst in de benedenverdieping van Gemeenteschool nr. 2. Vanaf 14 aug. 1924 werd deze school gevestigd in School nr. 14 (Tjerk Hiddes Dwarsstraat). Hoofd van deze school werd S. Posthuma, onderwijzer aan School nr. 1.

In School nr. 10d werd alleen eindonderwijs gegeven. In 1929 werd deze school ondergebracht in Gemeenteschool nr. 11 (Oostersingel), waar ze reeds een paar lokalen in gebruik hadden. Later werd deze school genummerd als School nr. 3 (Oostersingel). In de jaren '40 werd P. Bloembergen aangesteld als hoofd van deze school, die intussen een school voor VGOL was geworden. In okt. 1952 werd het 30-jarig bestaan van deze school gevierd. De school was een 7^e en 8^e leerjaarschool en was nog steeds gevestigd aan de Oostersingel. P. Bloembergen werd op 1 jan. 1956 leraar aan de kweekscholen te Deventer en Apeldoorn.

Openbare Lagere School nr. 19

Met ingang van 15 juni 1944 werd J.G. Greben, onderwijzer aan Gemeenteschool nr. 21, benoemd tot hoofd van School nr. 19 in de Arendstuin. In 1953 was hij dat nog. Dit was de oorspronkelijke School nr. 7 in de Arendstuin; in 1922 gesplitst in School nr. 7a en School nr. 7b; beide in hetzelfde gebouw. Later bleef School nr. 7 in de benedenverdieping, terwijl School nr. 7b op de bovenverdieping School nr. 19 werd. Jurjen Gerben Greben overleed op 7 aug. 1953, bijna 59 jaar oud. Omstreeks 1 dec. 1953 werd E. Douma, hoofd van School B te Franeker, benoemd als hoofd van deze school.

Openbare Lagere School nr. 20

In 1945 was J. van Dijk hoofd van deze school.

Openbare Lagere School nr. 30

In 1949 werd E. Alting, van School nr. 5, benoemd als hoofd van School nr. 30.

Rooms-Katholieke Scholen

RK school voor (wees)meisjes

Op 1 juni 1864 werd te Leeuwarden de eerste Rooms-Katholieke school voor (wees)meisjes geopend door mej. Maria Philomena Merz. De school bevond zich in het St. Elizabeth Gesticht. In 1873 werd mej. Maria Elizabeth Hubertina Meewis hoofd van deze school. Er werd ook Frans en Uitgebreid Lager Onderwijs gegeven. Op 1 aug. 1893 verkreeg zij eervol ontslag. Zij werd toen opgevolgd door mej. P.J. van der Poel, die in aug. 1909 met pensioen ging.

Op 23 aug. 1909 werd mej. C.M.A. Nicols hoofd van deze school. Zij vertrok in 1910 naar Bolsward. Op 24 aug. 1910 werd zij opgevolgd door mej. G.J. Galjee. De school was toen ingericht voor 9 klassen en MULO. Op 1 juli 1914 werd deze school gesplitst: een school voor MULO met 9 leerjaren in een nieuw schoolgebouw (St. Elizabethsschool in de Grote Kerkstraat 81), waarvan mej. Galjee het hoofd bleef, en een school voor gewoon lager onderwijs met 6 leerjaren, ook alleen voor meisjes, die in het oude gebouw bleef. (Zie verder.) In 1917 kwam er een nieuwe school. Mej. Galjee verkreeg op 1 sept. 1919 eervol ontslag en werd toen opgevolgd door mej. A.M. Mars. Deze vertrok in 1921 met ziekteverlof en werd in dat jaar opgevolgd door mej. M.H.F.C. Zwaans van de lagere school.

In 1923 kwam mej. B.P. van der Werf van de St. Elizabethschool. Deze MULO werd op 1 jan. 1927 gesplitst in een school voor LO en een school voor ULO, beide onder hetzelfde hoofd. Mej. B.P. van der Werf bleef hoofd tot 1 sept. 1927 en werd toen opgevolgd door mej. G.M. Smit, die tot 1933 zou blijven. In 1954 was Zr. Tharcisio hoofd van deze school.

RK meisjesschool voor gewoon Lager Onderwijs

Deze school voor gewoon lager onderwijs, 7 leerjaren, werd op 1 juli 1914 afgescheiden van bovengenoemde school en werd gevestigd aan het Jacobijner Kerkhof/Grote Kerkstraat 89. Als hoofd werd toen mej. A.M. Hogema aangesteld. Zij is op 2 juni 1919 overleden. Op 1 sept. 1919 werd zij opgevolgd door mej. M.H.F.C. Zwaans, die in 1921 naar de ULO werd overgeplaatst. In 1921 werd mej. G.M. Scheerman hoofd van deze school. Zij werd in 1923 opgevolgd door mej. A. Stevers, die op haar beurt in 1925 weer werd opgevolgd door mej. M. de Winter.

RK jongensschool

Op 1 dec. 1882 werd een Rooms-Katholieke jongensschool geopend in het oude RK-armhuis. Als hoofd werd toen J.N. Bresson uit Enschede aangesteld. Hij was op 9 juni 1849 te Nijmegen geboren. In dec. 1910 ging de school over aan de *Rooms Katholieke Schoolvereniging* en werd een MULO-school, met toevoeging van een 7^e leerjaar, later nog een 8^e en 9^e leerjaar. Het schoolgebouw aan de Speelmansstraat werd geheel gerestaureerd. In aug. 1911 werd de school weer teruggebracht tot een school voor on- en minvermogenen met uitgebreid leerplan. De heer Bresson verkreeg op 1 okt. 1914 eervol ontslag en is op 26 nov. 1936 op 87-jarige leeftijd overleden.

Op 1 okt. 1914 werd R.Th.A. Bisschop hoofd van deze school, een gewone school voor lager onderwijs met 7 leerjaren. In april 1924 werd deze school overgebracht naar de Tweebaksmarkt. In april 1924 kwam in dit gebouw aan de Speelmansstraat een ULO-school, met als hoofd G.J. Kienstra, en een school voor LO: de Vitusschool, met als hoofd J.J. Swart. De ULO-afdeling werd in 1929 overgebracht naar de Julianaschool. De heer Kienstra was in 1945 nog hoofd van de ULO-afdeling.

RK MULO voor jongens-Julianaschool

Op 16 aug. 1911 werd door de RK schoolvereniging aan de Tweebaksmarkt een RK-school voor MULO voor jongens, met 9 klassen, geopend: de Julianaschool. Hoofd werd toen W. Jacobs. In 1919 werd hij opgevolgd door E. van Straaten, die op 1 aug. 1920 werd opgevolgd door G.J. Kienstra uit Heerenveen. In april 1924 werd hij aan het hoofd van de RK ULO-school in de Speelmansstraat geplaatst.

De heer R.Th.A. Bisschop nam toen met een gewone school voor lager onderwijs het gebouw aan de Tweebaksmarkt in gebruik. Deze school werd op 1 sept. 1927 gesplitst in School A, met als hoofd G. Cornelissen, die op 1 sept. 1937 naar Huizum vertrok, en School B, met R.Th.A. Bisschop als hoofd. Deze School B werd in 1929 overgebracht naar de nieuwe St. Bonifatiusschool. In het gebouw aan de Tweebaksmarkt kwam toen naast School A (G. Cornelissen) de ULO uit de Speelmansstraat (G.J. Kienstra).

Sint Bonifatiusschool

Op 4 sept. 1929 werd een nieuwe Rooms-Katholieke school geopend: de St. Bonifatiusschool, nabij de St. Bonifatiuskerk gelegen in de Baljeebuurt. Het was een jongensschool voor gewoon lager onderwijs. Op 4 sept. 1929 werd R.Th.A. Bisschop van de Julianaschool aangesteld als hoofd. In 1946 ging hij met pensioen en werd toen opgevolgd door R. Bruinsma, hoofd van de RK jongensschool te Franeker.

Christelijk Nationaal Onderwijs

De eerste bijzondere school van de *Vereeniging voor Christelijk Nationaal Onderwijs* werd op 5 sept. 1866 geopend in een huis in de Grote Kerkstraat 255 door Willem Carel van Munster, die sedert 4 mei 1864 hoofd van een christelijke school te Hommerts was geweest. Op 3 febr. 1873 werd een nieuw schoolgebouw geopend in de Kruisstraat. Er werd ook les gegeven in nieuwe talen en wiskunde. In 1906 werd het een school voor gewoon Lager Onderwijs. Van Munster herdacht op 4 mei 1904 zijn 40-jarig jubileum als hoofd van een school en verkreeg op 1 juni 1907 eervol ontslag.

Zijn opvolger werd toen J. Heslinga Bz., hoofd van een school te Spijk (Gr.). In 1919 werd besloten het oude schoolgebouw in de Kruisstraat te ontruimen en twee nieuwe scholen te stichten: een in de P. Feddesstraat (voor ULO) (zie verder) en een aan de Leeuwerikstraat (voor gewoon LO). In 1920 kwam deze verbetering tot stand; de school voor gewoon lager onderwijs werd voortgezet in de Leeuwerikstraat (7 leerjaren), met sedert 1 mei 1920 als hoofd S. Boonstra. Deze school werd later de W.C. van Munsterschool genoemd. De heer Boonstra werd in 1951 opgevolgd door R. Roolvink uit Middenmeer; deze was hier in 1955

nog.

Eind 1906 opende de *Vereeniging* een nieuwe school in de Margaretha de Heerstraat. De klasse voor uitgebreid lager onderwijs werd hierheen overgeplaatst, dus LO en MULO. Eind 1906 werd P. Storm hoofd van deze school. Hij vertrok in aug. 1911 naar Den Helder. Op 1 sept. 1911 werd J. Haantjes, uit Vlissingen en eerder te Wommels, aangesteld als hoofd. Op 1 jan. 1924 werd het een school voor gewoon LO in 7 leerjaren, terwijl de ULO-school, drie leerjaren, hiervan werd afgescheiden. J. Haantjes vertrok begin 1923 naar De Steeg. Hij is begin jan. 1953 te Zeist overleden, oud 88 jaar. Op 1 jan. 1924 werd J. Oosterbaan hoofd van de ULO-school, aan de Margaretha de Heerstraat 1. In 1946 werd hij opgevolgd door J. Leffertstra. In 1955 was hij hier nog.

Marnixschool

In 1955 werd in de Margaretha de Heerstraat 2 een school voor VGLO, met een 7^e en 8^e leerjaar, ingericht, met sedert 1 febr. 1955 als hoofd S. Lutgendorff van de Juliana van Stolbergschool. Deze school kreeg de naam de Marnixschool.

Op 1 april 1907 werd de christelijke kweekschool alhier geopend in de Margaretha de Heerstraat, onder directie van J.E. van Buren.

De hieraan verbonden Leerschool, mede in de Margaretha de Heerstraat, werd op 1 juli 1907 geopend. Als hoofd werd toen O.L. Veerman, onderwijzer aan de Van Munsterschool, benoemd. In 1908 werd de school met een 7^e en 8^e leerjaar uitgebreid: LO en MULO en in 1920 met een 9^e leerjaar.

Deze MULO-school werd op 1 jan. 1927 gesplitst in de Leerschool van de chr. kweekschool en in de chr. school voor ULO, beide met O.L. Veerman als hoofd. Deze was geboren op 20 dec. 1877 en is op 5 dec. 1931 te Groningen, op 53-jarige leeftijd, overleden. Op 1 juni 1932 kwam L. van Klinken uit Delft als hoofd.

Eind dec. 1932 kreeg de ULO een eigen hoofd: H. Hogenhuis, 1^e onderwijzer aan de school. Deze ULO-school was in de P. Feddesstraat gevestigd en werd vanaf 1950 de Karel Doormanschool voor ULO genoemd. De nieuwe school werd op 17 april 1950 geopend en was op de Karel Doormanstraat 22 gevestigd. H. Hogenhuis was toen nog steeds hoofd; in 1954 was hij dat nog. Hij ging op 1 sept. 1955 met pensioen en werd toen opgevolgd door F. Sijtsma.

Rehobothschool

Op 1 mei 1920 opende de *Vereeniging voor Christelijk Nationaal Onderwijs* een nieuw schoolgebouw in de Pieter Feddesstraat, dat ook bestemd werd voor MULO. Als hoofd werd toen Jacob Heslinga Bz. aangesteld. Vanaf 1922 werd het een school voor LO met 7 leerjaren. Jacob Heslinga was op 2 juni 1872 geboren te Beetgumermolen. Hij werd in 1890 onderwijzer te Wirdum, later te 's Gravenzande, Bunschoten, Gouda en Koudum. In 1896 werd hij hoofd van de school te Pingjum en in 1902 te Spijk. Hij ging op 1 maart 1936 met pensioen. Omstreeks 25 aug. 1936 werd hij opgevolgd door L.H. Bosker uit Naarden. In 1954 was hij hier nog.

Groen van Prinstererschool

Op 1 jan. 1924 werd een christelijke school voor lager onderwijs met 7 leerjaren geopend in de Margaretha de Heerstraat, toen afgescheiden van de ULO aldaar. Als hoofd werd toen D.K. Labree benoemd. Hij vertrok in 1928 naar Amersfoort. Op 1 april 1929 kwam zijn opvolger: H. Nienhuis van Wommels. Deze werd op 1 april 1941 inspecteur van het lager onderwijs te Rotterdam. In 1945 werd hij inspecteur te Zuidhorn en in 1953 te Groningen. Hij is in juli 1955, oud 58 jaar, overleden. In 1941 werd J. Hoogland, onderwijzer te Amsterdam, aangesteld als hoofd van deze school. In 1955 was hij dat nog.

Wilhelminaschool

Op 1 sept. 1925 werd een houten hulpschool voor chr. nationaal onderwijs opengesteld in de Engelsestraat. Als hoofd werd toen H. Dijk aangesteld. Begin jan. 1927 kon het nieuwe schoolgebouw in de Fonteinstraat in gebruik genomen worden: de Koningin Wilhelminaschool. Het hulpgebouw verdween toen. H. Dijk bleef hoofd tot 1953 toen hij met pensioen ging. Op 1 sept. 1953 werd hij opgevolgd door J. Meijer uit Minnertsga; in 1955 was hij hier nog.

Emmaschool

Op 15 april 1929 werd een nieuwe school voor chr. nat. onderwijs geopend aan de Willem Sprengerstraat, de vijfde lagere school van de *Vereeniging*: de Koningin Emmaschool. Het was een school voor gewoon lager onderwijs met als hoofd A. Offringa uit Wanswerd. Hij was geboren te Rinsumageest en was onderwijzer te Gerkesklooster, Beetgum en Huizum geweest. In 1955 was hij hier nog.

Juliana van Stolbergschool

Op 1 sept. 1951 werd een nieuwe school voor christelijk schoolonderwijs te Leeuwarden geopend: de Juliana van Stolbergschool aan de Robert Kochstraat 2. In juni 1951 was S. Lutgendorff uit Lemmer aangesteld als hoofd. In 1955 werd hij hoofd van de christelijke school voor VGLO, in de Margaretha de Heerstraat 2. Op 1 febr. 1955 werd hij opgevolgd door I. Jansma uit Britsum.

Isaïc da Costa-school

Er werd omstreeks 1952 een chr. school voor BLO geopend, met als hoofd W. den Dunnen; in 1953 was hij hier nog. In 1954 werd dit de Da Costa-school genoemd.

Eben Haëzerschool

Er werd een chr. school voor schipperskinderen, de Eben Haëzerschool, in de Pieter Feddesstraat 4. Als hoofd werd J. Aarnout aangesteld; in 1953 was hij hier nog.

Christelijk Volksonderwijs (CVO) (Nederlands Hervormd)

Willem Lodewijkschool

De eerste school voor CVO alhier werd eind 1906 of op 1 jan. 1907 geopend nabij de Schoolstraat door Jan Kuiper, die daartoe een paar huizen had aangekocht en tot school had laten inrichten. Eerst in 1915 werd die school door verbouwing en uitbreiding tot een behoorlijke school met 4 lokalen. De heer J. Kuiper verkreeg in 1922 eervol ontslag en pensioen. Hij is op 26 febr. 1943 te Leeuwarden overleden, oud 78 jaar.

Op 1 dec. 1922 werd J.W. Buma, van Vrouwenparochie, benoemd als hoofd. In hetzelfde jaar werd een nieuwe *Nederlands Hervormde Schoolvereniging* opgericht, die op 1 sept. 1923 van de gemeente School nr. 1 aan de Duifstreek verkreeg. Vanaf die tijd kreeg de school de naam *Willem Lodewijkschool voor Christelijk Volksonderwijs*, 7 leerjaren. Hoofd van deze school bleef J.W. Buma; de oude school aan de Schoolstraat werd opgeheven. De Willem Lodewijkschool werd in 1924 aangewezen als Leerschool voor de Hervormde kweekschool. J.W. Buma kreeg op 1 jan. 1935 eervol ontslag om gezondheidsredenen; hij overleed op 20 okt. 1954, oud 76 jaar. Hij werd in 1935 opgevolgd door Y. Koldijk, uit Hoorn. Hij werd in 1943 tijdelijk inspecteur van het lager onderwijs te Sneek. In 1943 werd C.J. Teeuwsen hoofd van deze school; in 1950 was hij dat nog.

Maria-Louiseschool

Op 1 maart 1930 werd een tweede Hervormde school geopend, tijdelijk in het gebouw *Irene*, aan de Nieuweburen. Hoofd van deze school werd R.M. Dijkstra. Een nieuwe school, de Maria Louiseschool, kon op 21 dec. 1931 geopend worden, op de hoek van de Leeuwerikstraat/Transvaalstraat 75. In 1953 was R.M. Dijkstra hier nog als hoofd.

Oranje Nassauschool

Op 27 juni 1953 werd de derde Hervormde school, de Oranje Nassauschool, in het uitbreidingsplan Oost geopend, met als hoofd P. Tuinstra

Bijzondere neutrale schoolvereniging

Op 1 sept. 1923 opende de in 1922 opgerichte *Bijzondere Neutrale Leeuwarder Schoolvereniging* twee scholen ('Standenscholen'):

Een school voor jongens in de St. Anthonystraat, vroeger Gemeenteschool nr. 2. Alleen de bovenverdieping werd afgestaan door de gemeente. Het was een gewone LO-school van 7 leerjaren. Als hoofd werd op 1 sept. 1923 L.J. Verschuur benoemd.

Op 1 sept. 1924 verkreeg de vereniging de beschikking over het gehele gebouw en werd School nr. 10d, die nog in het gebouw gevestigd was, overgebracht naar School nr. 14. Deze school werd met ingang van 1 sept. 1936 opgeheven en gecombineerd met de hieronder genoemde school aan het Hofplein. Het hoofd Verschuur werd eervol ontslagen.

Een school voor meisjes aan het Raadhuisplein, vroeger Gemeenteschool nr. 3. Het was een gewone LO-school van 7 leerjaren. De 7^e leerjaren van beide scholen werden gecombineerd, daar werd ook Frans onderwezen. Ze leidden op voor HBS en gymnasium. Op 1 sept. 1923 werd mej. T. Heuvel benoemd als hoofd.

Met ingang van 1 sept. 1936 werd de school in de St. Anthonystraat opgeheven en gecombineerd met deze school, die toen dus een gemengde school werd. Mej. T. Heuvel werd aan het hoofd van de gecombineerde school gesteld. In 1945 of 1946 ging zij met pensioen. Op 11 okt. 1948 overleed zij als mevr. T. van Terwisga-Heuvel. In 1946 werd G. Hosper, onderwijzer aan deze school, benoemd als hoofd. In 1955 was hij hier nog.

Buitenschool

Er bestond in Leeuwarden sinds 1942 een neutraal bijzondere school voor ziekelijke (zwakke) leerlingen: 'de Buitenschool', Achter de Hoven 268. In 1953 was J. Meyer hoofd van deze school.

Openluchtklas

Op 30 juni 1954 werd in Achter de Hoven een Openluchtklas met afschuifbaar dak geopend.

Ambachtsschool

Er was te Leeuwarden ook een ambachtsschool. In maart 1883 was S. Baron directeur van deze school. Later was G.C. Michel directeur; hij werd opgevolgd door A.M. van Hespen. Deze ging op 1 okt. 1953 met pensioen en werd in 1953 opgevolgd door D. Hartog.

Bijlagen

Overzicht rectoren Latijnse school te Leeuwarden

Wijbrant van Hallum 7 dec. 1558 - 1566 (?)
Albertus Gulielmi 1566
Jan Willem Velzen
Funger Joannes 1576-1580
Wijbrant van Hallum 1580-1588 (?)
Johannes Fungeri 1588 (?) -1607
Edo Neuhusius 1607-1638
Henricus Kolde 1638-1652
Tobias Gutberleth 1652-1662
Caspar Rhomberg 1663-1691
Samuel Munckerus 1691-1697
Isaac Valckenaer 1697-1719
Maevius Pollius 1719-1726
Georgius Christophorus Schoneveld 1726-1733
Johs. Balek 1733-1750
Hillebrand Andeles 1751-1755
Joannes Pierson 1755-1759
Henricus Joannes Arntzenius 1759-1763
Meinardus Tydeman 1763-1765
Valentinus Slothouwer 1765-1822
Alexander Bake 1822-1838
Johs. Corn. Gerhardus Boot 1838-1851
Cornelius Marinus Francken 1851-1856
David Cornelis Pleyte 1856-1879
Evert Otto Houtsma 1879-1903
Herman Fred. Theod. Ringnalda 1904-1922
Petrus Johs. Enk 1922-1930
Sjoerd Wartena 1931-1943
Dr. Jan Reinoud Buisman nov. 1943-† 8 juni 1953

Overzicht scholen Leeuwarden

Overzicht 1827

- 1 School van de Lutherse diaconie; gesticht ± 1770; h.d.s J. Pietersen; vervalt ± 1830
- 2 School van het Stads-weeshuis; h.d.s. A. Weber; vervalt in 1828
- 3 School in het Burgerweeshuis; h.d.s. v.d. Bohm; vervalt in 1836
- 4 De Stads-Franse kostschool voor meisjes; 1818; h.d.s. Waubert de Puisseau
- 5 De Stads-Franse kostschool voor jongens; 1818; h.d.s. Trautman
- 6 De 1^e Stads-Armenschool; 1822; h.d.s. Diemer
- 7 De 2^e Stads-Armenschool; 1818; h.d.s. Folkertsma

En verder 10 Bijzondere scholen van de 2^e klasse, namelijk:

Die van:	Beizeit	J. Ferwerda, † 1830
	Koldijk	A. v/d Heide
	Slangenborg	Lodema
	Broekman	H.J. Sporre
	Burggraaf tot 1835	Moeselaar

In 1828 wordt de Stads-Weeshuisschool 3^e Stads-Armenschool; A. Weber

In 1830 komt de 1e Stads-Tussenschool: Boschloo, Leeuwes

In 1835 de 2e Stads-Burgerscholen; Boschloo, Burggraaf

Ook bestaat in 1835 een Israëlitische Armenschool; Izak Abraham Germans

In 1835 waren er dus 10 scholen en enige bijzondere 2e klas, namelijk die van:

H.J. Beizeit	Hans Jurgen Sporré
W.P. Broekman	Jacob Levi Lion
A. v/d Heide	Sijbren Doekles Postma
H. Pietersen	Steven K. Vlietstra

Al deze bovengenoemde acht scholen waren er in 1837 nog.

In 1836 vervalt de school in het Burgerweeshuis.

In 1841 komen er drie tussenscholen bij, waardoor drie bijzondere scholen 2e klasse verdwijnen, namelijk die van Broekman, S.D. Postma en S.K. Vlietstra.

In 1842 komt de Stads-Israëlitische Armenschool, ter vervanging van de particuliere.

Overzicht 1842

- 1 1^e Stads-Armenschool voor meisjes; Diemer
2. 2^e Stads-Armenschool voor jongens; Folkertsma
- 3 3^e Stads-Armenschool; Weber
- 4 1^e Stads-Tussenschool; Leeuwen
- 5 2^e Stads-Tussenschool; Broekman
- 6 3^e Stads-Tussenschool; S. Postma
- 7 4^e Stads-Tussenschool; S. Vlietstra

- 8 Stads-Burgerschool voor jongens; J. Boschloo
- 9 Stads-Burgerschool voor meisjes; M. Burggraaf
- 10 Franse kostschool voor jongens; N.J. Singels
- 11 Franse kostschool voor meisjes; mej. Vermehr
- 12 Stads-Israëlitische Armenschool; M.S. Hirsch

Van de Bijzondere scholen 2e klasse waren er nog drie over, die van: A. v.d. Heide, H.J. Sporré en J.L. Lion († 1855).

Er waren dus in 1842 in totaal 12 scholen en 3 bijzondere scholen 2e klasse.

Dat was in 1847 nog precies zo; alleen de bijzondere school 2e klasse van H.J. Sporré was vervallen.

In 1846 was een tijdelijke Armenschool geopend en spoedig daarna nog een en in 1853 een derde Armenschool. Echter pas op 1 dec. 1855 werd deze eerste school definitief en daarna werd nog een 4e Armenschool geopend. Doch in 1860 vervalt de 1e Armenschool, terwijl dan ook de Stads-Israëlitische Armenschool wordt opgeheven, die per 1 jan. 1858 een bijzondere school werd.

Van 1852-1854 bestaat er nog een Bijzondere school 2^e klasse van Kl. van Kingma.

In 1855 bestonden te Leeuwarden: de eerder genoemde 12 openbare en 3 hulp-armenscholen, dus in totaal 15 openbare scholen. Een bijzondere school 1^e klasse (in het Old-Burgerweeshuis, 1854 geopend; zie eerder) en twee bijzondere scholen 2^e klasse (Ate v.d. Heide en J.L. Lion; later vervangen door J. Koster).

Op 1 dec. 1855 werden de drie hulp-armenscholen opgeheven en een 4^e Stads-armenschool geopend; dus waren er toen 13 openbare scholen.

In 1861 waren er 11 openbare scholen en 6 bijzondere.

In 1862 waren er 11 openbare scholen en 5 bijzondere (minus R.E. de Haan)

In 1863 waren er 11 openbare scholen en 4 bijzondere (minus mej. C. Lamping)

Overzicht 1860

In de vergadering van de raad van 21 juni 1860 werd het volgende plan van organisatie van het openbaar lager onderwijs aangenomen, ter uitvoering van art. 70 van de Wet op het Lager Onderwijs. Er zullen zijn:

1 twee Burgerscholen, een voor minstens 150 jongens en een voor minstens 120 meisjes. Die voor jongens zal worden gehouden in een schoolgebouw bij voorkeur in het midden van de stad; die voor meisjes in de Kruisstraat (thans reeds).

2 vier tussenscholen; een der 1^e klasse voor minstens 280 leerlingen en drie der 2^e klasse tesamen voor minstens 780 leerlingen. De eerste in het lokaal bij De Put (thans 1^e Tussenschool), een der drie andere (280 leerlingen) in de school in de Boterhoek (thans 2e Tussenschool); een (320 leerlingen) te stichten op of nabij het Vliet en een (180 leerlingen) in de school op Oldegalileën (thans 4e Tussenschool).

3 drie Armenscholen, ieder voor 500 leerlingen, waarin kosteloos onderwijs gegeven wordt, namelijk één in een te stichten school waar thans de Stadsarmenschool voor meisjes is (Speelmansstraat) en die voor jongens (Krommejat) of elders; één te stichten in het westen

of zuidwesten van de stad; één in de school op de Gedempte Keizersgracht (thans 4e Stadsarmenschool).

4 twee Franse dag- en kostscholen, één voor jongens en één voor meisjes, in de scholen daarvoor thans reeds bestemd.

5 Er zal een openbare school voor onderwijs in de gymnastiek worden opgericht.

In alle scholen wordt onderwijs gegeven in de omvang bij Artikel 1 van de Wet bepaald; bovendien:

a in de Burgerschool voor jongens: beginselen wiskunde en tekenen

b in de Burgerschool voor meisjes: tekenen en handwerken

c in de Tussenscholen: beginselen der wiskunde, tekenen en de meisjes handwerken

d in de Franse school voor jongens: levende talen, voortgezet onderwijs in de vakken van Art. 1 en wiskunde

e in de Franse school voor meisjes: levende talen, voortgezet onderwijs in de vakken van Art. 1 en handwerken.

In verband met de oprichting van de Rijks HBS werden er per 1 jan. 1868 de Franse kostschool voor jongens en de Stads-burgerschool voor jongens opgeheven. In verband met de stichting van de meisjes HBS werden eveneens de Franse kostschool voor meisjes en de Stads-burgerschool voor meisjes opgeheven in 1875.

Overzicht 1870

In 1870 waren de Gemeentescholen de volgende:

Gemeenteschool nr. 1: Franse kostschool voor meisjes; opgeheven in 1875

Gemeenteschool nr. 2: Een in 1868 nieuw gestichte school voor Lager Onderwijs en MULO voor jongens aan het Tournoiveld

Gemeenteschool nr. 3: Stads-Burgerschool voor meisjes; MULO, in 1875 opgeheven

Gemeenteschool nr. 4: Stads-Tussenschool 1^e klasse; in 1875 ook Frans

Gemeenteschool nr. 5: Stads-1^e Tussenschool 2^e klasse

Gemeenteschool nr. 6: Stads-2^e Tussenschool 2^e klasse

Gemeenteschool nr. 7: Stads-3^e Tussenschool 2^e klasse

Gemeenteschool nr. 8: Stads-Armenschool nr. 1 (meisjes)

Gemeenteschool nr. 9: Stads-Armenschool nr. 2 (jongens)

Gemeenteschool nr. 10: Stads-Armenschool nr. 3

(De nummering 1-10 is in 1874 ingevoerd.)

Er waren in 1870 zes niet-gesubsidieerde bijzondere scholen, namelijk:

1 die in het Old Burger Weeshuis, gesticht in 1854 (zie eerder)

2 die in het Nieuwe Stadsweeshuis, gesticht in 1865 (zie eerder)

3 de Israëlitische school van J.P. Koster, gesticht in 1855 (zie eerder)

4 de Rooms-Katholieke meisjesschool van mej. Merz; gesticht in 1864 (zie eerder)

5 de oude bijz. school van J. v.d. Heide, gesticht in 1821; opgeheven in mei 1872 (zie eerder)

6 de Chr. Nat. school van W.C. v. Munster, gesticht in 1866 (zie eerder)

Eind 1872 waren er in Leeuwarden 10 openbare en 5 niet-gesubs.bijz. scholen

Eind 1875 waren er in Leeuwarden 9 openbare en 5 niet-gesubs. bijz. scholen

Eind 1877 waren er in Leeuwarden 10 openbare en 5 niet-gesubs. bijz. scholen

Eind 1878 waren er in Leeuwarden 10 openbare en 4 niet-gesubs. bijz. scholen

Eind 1879 waren er in Leeuwarden 11 openbare en 4 niet-gesubs. bijz. scholen

Eind 1882 waren er in Leeuwarden 11 openbare en 5 niet-gesubs. bijz. scholen

Eind 1888 waren er in Leeuwarden 11 openbare en 6 niet-gesubs. bijz. scholen

In 1904 waren er in Leeuwarden 12 openbare en 6 niet-gesubs. bijz. scholen

Volgens de Wet van 1905 werden de bijzondere scholen nu gesubsidieerd.

In 1906 waren er in Leeuwarden 12 openbare (+ schippersschool) en 8 bijz. scholen (bijz. MULO en CVO)

In 1907 waren er in Leeuwarden 12 openbare (+ schippersschool) en 9 bijz. scholen (Leerschool Chr. kweek)

In 1911 waren er in Leeuwarden 12 openbare (+ schippersschool, bij school 9) en 10 bijz. scholen (RK MULO)

In 1912 waren er in Leeuwarden 12 openbare (+ schippersschool) en 9 bijz. scholen (Old Burger Weeshuis)

In 1914 waren er in Leeuwarden 12 openbare (+ schippersschool) en 10 bijz. scholen (RK school)

In 1917 waren er in Leeuwarden 13 openbare (+ schippersschool) en 10 bijz. scholen

In 1920 waren er in Leeuwarden 13 openbare (+ schippersschool) en 10 bijz. scholen (plus Chr. Nat.; minus Inst. Poutsma)

In 1921 waren er in Leeuwarden 14 openbare (+ schippersschool) en 10 bijz. scholen

In 1922 waren er in Leeuwarden 23 openbare (+ schippersschool) en 10 bijz. scholen

In 1923 waren er in Leeuwarden 20 openbare (+ schippersschool) en 13 bijz. scholen (Chr. Nat. in de M. de Heerstr. gesplitst; 2 neutrale)

In 1924 waren er in Leeuwarden 16 scholen voor gewoon LO, 3 voor 7^e en 8^e leerjaar; 1 schippersschool; 1 ULO en 13 bijz. scholen

In 1911 werd de klasse-indeling van de scholen als volgt:

School 2 en School 3 1^e klasse a; voorbereidend voor hoger en middelbaar onderwijs, school 2 voor jongens en school 3 voor meisjes (ULO)

School 4 1^e klasse b; voorbereidend voor hoger en middelbaar onderwijs en 2^e kl. MULO

School 12 4^e klasse; school voor MULO

School 1, 5, 6 en 7 2^e klasse; voor betalende leerlingen; hierbij in 1917: School 13

School 8, 9, 10 en 11 3e klasse; kosteloos

In 1913 werden School nr. 12 en School nr. 4 veranderd in 9-klassige MULO-scholen. In 1912 werd aan de scholen der 2e klasse het 7e leerjaar ingevoerd (facultatief); voor de scholen der

3e klasse was één 7e leerjaar eerst voldoende. In 1919 werd het 7e leerjaar verplicht. School nr. 2 en School nr. 3 waren toen van de 1e klasse; School nr. 4 en School nr. 12 van de 4e klasse; de rest als boven.

Overzicht 1922

De Lager Onderwijs Wet van 1920 maakte een reorganisatie van het gehele onderwijs in Leeuwarden noodzakelijk. De wet eiste 6-klassige scholen, waarvan het hoofd een eigen klas zou hebben en er mocht in die 6 leerjaren geen Frans meer gegeven worden. In de meeste schoolgebouwen werden nu twee scholen ingericht: School nr. 8a en School nr. 8b, enz., nadat een raadsbesluit om de meeste schoolgebouwen in twee delen te splitsen, vanwege de hoge kosten weer ingetrokken werd.

De dubbele scholen in hetzelfde gebouw zijn met ingang van 1 jan. 1922 tot stand gekomen, en wel de scholen nr. 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13 en 14. De scholen nr. 1, 2, 3, 4, 9 en 12 bleven ongesplitst. School nr. 4 werd een ULO, een zogenaamde Kopschool, met een drie-jarige cursus (Wissedwinger, met als hoofd C. Andriessse). De Schipperschool werd een 6-klassige school en bleef in de Oldehoofsterschool gevestigd met als hoofd R. Metzlar.

De 6-klassige scholen werden nu de volgende 16 scholen:

5a en 5b; Schoolstraat; hoofden:	G. Bron (25 aug. 1931 opgeheven); A. Okkinga (in 1931 School nr. 5)
6a en 6b; Menno van Coehoornstraat;	G.A. de Vries; O. Braaksma
7a en 7b; Arendstuin;	O. Sijtstra (1923 N. Dijkema); O. Nieuwenhuis
8a en 8b; Eestraat Oldegalileën;	J. Brandenburg; K. Venema
9; Kalvergloppe	J. de Haan
11a en 11b; Oostersingel	J.G. Groothoff (1929 opgeheven); Th. v.d. Veen (in 1930 School nr. 11)
12; Achter de Hoven	H. v.d. Heide (in dit gebouw was mede de 3-jarige Gemeentelijke HBS)
13a en 13b; Van Sijtzamastraat	D. v.d. Schaaf; G. Steegstra
14a en 14b; Tjerk Hiddesdwarstraat	A.C. Nubé; A. Deinema

Drie scholen werden ingericht voor 7e en 8e leerjaar-scholen; namelijk 10a, 10b en 10c:

10a en 10b; Gedempte Keizersgracht P. v.d. Molen (in 1930 School nr. 1); K. Fokkema (in 1930 School nr. 2)

10c en 10d; Bagijnestr. St. Anthonystraat A. Visser; S. Posthumus (in 1930 School nr. 3) (School nr. 10d is er in 1922 nog aan toegevoegd.)

Dan waren er nog de scholen nr. 1, 2 en 3, die in 1922 nog gewone 6-klassige scholen waren, doch in 1923 opgeheven en de gebouwen afgestaan (1923):

School nr. 1 van de Ned. Herv. Schoolvereniging (CVO) aan de Druifstreek

School nr. 2, de bovenverdieping, van de neutrale 'Leeuwarder Schoolvereniging'; St. Anthonystraat; de onderste helft bleef aan de gemeente

School nr. 3 van de 'Leeuwarder Schoolvereniging'

In 1922 werd het openbaar onderwijs volgens één leerplan gegeven in 22 zes-klassige scholen: (nr. 1, 2, 3, 5a, 5b, 6a, 6b, 7a, 7b, 8a, 8b, 9, 11a, 11b, 12, 13a, 13b, 14a, 14b en de Schipperschool), in twee 7e en 8e leerjaar-scholen (10a en 10b; opleiding HBS of gymnasium of eindonderwijs; voorbereidend middelbaar of gymnasiaal onderwijs) en in 1 ULO-school (School nr. 4). De toelating op al deze scholen werd vastgesteld op ca. 1 sept.

In 1923 werd het openbaar onderwijs volgens één leerplan gegeven in 16 zes-klassige scholen, ondergebracht in 9 schoolgebouwen (zie eerder).

Het onderwijs aan het 7e en 8e leerjaar werd gegeven in drie scholen: nr. 10a, 10b (Gedempte Keizersgracht) en 10d (in het benedengedeelte van School nr. 2). School nr. 10c werd in 1923 weer opgeheven en de hulpschool in de Bagijnestraat werd in gebruik genomen voor Rijks Dagnormalschool. Aan School nr. 4 werd ULO gegeven; de school bij de Oldehove was de Schippersschool.

Bij de opheffing van School nr. 10c in 1923 werd het hoofd van de school A. Visser (vóór 1922 onderwijzer aan School nr. 7) aangesteld als onderwijzer aan School nr. 10b.

De heer S. Posthuma, hoofd van School nr. 10d, was vóór 1922 onderwijzer aan School nr. 1. Op 14 aug. 1924 werd School nr. 10d ondergebracht in het gebouw van de Gemeentenscholen 14a en 14b, in de Tjerk Hiddes Dwarsstraat.

In 1929 werd School nr. 11a opgeheven en het hoofd van die school J.G. Groothof werd aan het hoofd van de nieuwe School nr. 16 geplaatst. De lokalen van School nr. 11a werden toen in gebruik genomen door School nr. 10d.

Overzicht Scholen in Leeuwarden in 1931

A Openbare scholen

- Nr. 1 (was 10a) 7^e en 8^e leerjaarschool, Ged. Keizersgracht, h.d.s. P. v.d. Molen
- Nr. 2 (was 10b) 7^e en 8^e leerjaar opleidingsschool, Ged. Keizersgracht, h.d.s. K. Fokkema (tot 1936)
- Nr. 3 (was 10d) 7^e en 8^e leerjaarschool, in School nr. 11 aan de Oostersingel, h.d.s. S. Posthuma
- Nr. 4 School voor ULO, Wisedwinger, h.d.s. C. Andriess; 1935 J.P. Smit
- Nr. 5 6-klassige school voor LO, Schoolstraat, h.d.s. A. Okkinga (in 1946 nog)
- Nr. 6a 6-klassige school voor LO, M. van Coehoornstraat, h.d.s. G.A. de Vries
- Nr. 6b 6-klassige school voor LO, M. van Coehoornstraat, h.d.s. O Braaksma (tot 1 aug. 1938); P. Brommer (vanaf 1 aug. 1938)
- Nr. 7a 6-klassige school voor LO, Arendstuin, h.d.s. N. Dijkema (tot 1936); A. Visser (vanaf 1936)
- Nr. 7b 6-klassige school voor LO, Arendstuin, h.d.s. O. Nieuwenhuis (eervol ontslag 1 juli 1931); A.B. Ehlhardt (vanaf 1 okt. 1931)
- Nr. 8a 6-klassige school voor LO, Eestraat, h.d.s. J. Brandenburg; opgeheven 7 aug. 1934
- Nr. 8b 6-klassige school voor LO, Eestraat, h.d.s. K. Venema (tot 1936)
- Nr. 9 School voor Buitengewoon LO, Noorderplantage, h.d.s. D. Brandt (1955 nog)
- Nr. 10 Schipperschool, Oldehoofsterkerkhof, later Eestraat, h.d.s. R. Metzlar (tot 1936)
- Nr. 11 6-klassige school voor LO, Oostersingel, h.d.s. Th. v.d. Veen

- Nr. 12 6-klassige school voor LO, Achter de Hoven, h.d.s. A. Visser (1936 h.d.s. Sch.7a)
- Nr. 13a 6-klassige school voor LO, Van Sijzamastraat, h.d.s. D. v.d. Schaaf; H. v.d. Harst (1933; overl. 28 aug. 1938)
- Nr. 13b 6-klassige school voor LO, Van Sijzamastraat, h.d.s. G. Steegstra
- Nr. 14a 6-klassige school voor LO, Tjerk Hiddes Dwarsstraat, h.d.s. A.C. Nubé
- Nr. 14b 6-klassige school voor LO, Tjerk Hiddes Dwarsstraat, h.d.s. A. Deinema (tot 1936)
- Nr. 15 6-klassige school voor LO, Leeuwerikstraat, h.d.s. J. de Haan (overleden in 1944)
- Nr. 16 6-klassige school voor LO, Molenstraat, h.d.s. J.G. Groothof
- Nr. 17 6-klassige school voor LO, Kalverdijkje, h.d.s. G. Bron

B Bijzondere scholen

Van de Vereeniging voor Chr.Nat.Onderwijs:

- 1 Een school voor LO in de Marg. de Heerstraat 1, h.d.s. H. Nienhuis (Gr. van Prinstererschool)
- 2 Een school voor LO in de P. Feddesstraat 2, h.d.s. J. Heslinga Bzn (Rehobothschool)
- 3 Een school voor LO in de Leeuwerikstraat 10, h.d.s. S. Boonstra (W.C. van Munsterschool)
- 4 Een school voor LO in de Fonteinstraat 16, h.d.s. H. Dijk (Wilhelminaschool)
- 5 Een school voor LO in de W. Sprengerstraat 77, h.d.s. A. Offringa (Kon. Emmaschool)
- 6 Een school voor ULO in de Marg. de Heerstraat 1, h.d.s. J. Oosterbaan (1945 nog)

Van de Vereeniging tot stichting en instandhouding van kweekscholen van onderwijs aan Chr. Scholen

- 1 Een school voor LO in de Marg. de Heerstraat 2, h.d.s. O.L. Veerman (overl. 1931), H. Hogenhuis (vanaf 1932; Leerschool van de Kweek)
- 2 Een school voor ULO in hetzelfde gebouw en onder hetzelfde hoofd; 1932: L. v. Klinken

Van de Nederlands Hervormde Schoolvereniging

- 1 Een school voor LO aan de Druifstreek 72, h.d.s. J.W. Buma (Willem Lodewijkschool)
- 2 Een school voor LO in de Transvaalstraat 75, h.d.s. R.M. Dijkstra (Maria-Louiseschool)

Van de Rooms Katholieke Vereeniging voor Jongensscholen

- 1 Een school voor LO in de Speelmansstraat 1, h.d.s. J.J. Swart (St. Vitusschool)
- 2 Een school voor LO aan de Tweebaksmarkt 44, h.d.s. G. Cornelissen (Julianaschool)
- 3 Een school voor LO in de Baljeebuurt 52, h.d.s. R.Th.A. Bisschop (St. Bonifatiuschool)
- 4 Een school voor ULO aan de Tweebaksmarkt 44, h.d.s. G.J. Kienstra (Julianaschool)

Van de Rooms Katholieke Vereeniging voor Meisjesscholen (St. Luciagesticht Rotterdam)

- 1 Een school voor LO in de Gr. Kerkstraat 89, h.d.s. mej. M. de Winter
- 2 Een school voor LO in de Gr. Kerkstraat 81, h.d.s. mej. G.M. Smit (St. Elizabethschool)
- 3 Een school voor ULO in de Gr. Kerkstraat 81, h.d.s. mej. G.M. Smit (St. Elizabethschool)

Van de Leeuwarder Schoolvereniging (Neutraal)

- 1 Een 7-klassige jongensschool in de St. Anthonystraat 4, h.d.s. L.J. Verschuur (opgeheven in 1936 en gecombineerd met 2)

2 Een 7-klassige meisjesschool aan het Raadhuisplein 2, h.d.s. mej. T. Heuvel

De Bijzondere School in het Nieuwe Stads Weeshuis, Jacobijner Kerkhof 1; werd op 1 sept. 1930 opgeheven.